

A REFORMÁTUS ÓVODAI
NEVELÉS
KERETPROGRAMJA

1998.

Lektorálta:

Bodó Sára

Szerzők:

Kövér Sándorné dr.

Papp Lászlóné

Váradi Gáborné

Felelős kiadó: Református Köznevelési és Közoktatási
Intézet

1998.

Ajánlás

Két óvodai programot nyújtunk át itt egy kötetben. Mindkettő azoknak az óvodapedagógusoknak kíván segítséget nyújtani, akik református keresztyén szellemben igyekeznek munkájukat végezni.

Az első program kimondottan református óvodák részére készült, ahol minden foglalkozást át meg át jár a bibliai alapozású, hitvallásos gondolkodás és érzelmvilág.

A másik program elsőrenden azoknak az önkormányzati és magánóvodáknak a munkájához kíván segítséget nyújtani, ahol a többi foglalkozáshoz jól illeszthető modulként heti 1-2 alkalommal katecheta vezetésével rendszeres hittanoktatás folyik.

Mindkét programot azzal a kéréssel kínáljuk, az óvodapedagógusoknak, hogy próbálják ki és azután számoljanak be tapasztalataikról. Tegyék meg javaslatukat, segítsenek bővíteni a függelékben kínált ének-, ima- és versanyagot. Tapasztalataikat szívesen építenénk be egy későbbi, javított kiadásba. Isten áldását kérjük az óvodapedagógusok nem könnyű, ám igen fontos és a felnövő új nemzedék nevelését nagyban meghatározó szolgálatára, hogy a jövő nemzedéknek beszéljék el az Úr dicséretét, hatalmát és csodáit, amelyeket cselekedett. (Zsoltárok 78,4)

Előszó

Kedves Óvodapedagógus Testvéreink,

járatlan úton megyünk, amikor a református óvodák keretprogramját készítjük.

Egyfelől Jézus szavának engedelmeskedünk: „Engedjétek hozzám jöni a kisgyermeket és ne tiltsátok el tőlem őket, mert ilyeneké az Isten országa” (Mk 10, 14).

Másfelől igyekszünk azoknak a szülőknek segítségére sietni, akik megkereszteltették gyermekeiket, de az akkor tett fogadásuknak egymaguk nem tudnak eleget tenni. Tesszük mindezt egy elvilágiasodott, átalakulóban és forrásban levő társadalomban, amelyben sok a sérült és a csonka család és sokféle veszélynek vannak kitéve gyermekeink. Még ha a szándék meg is van a szülőknél arra, hogy gyermekeiket hitben neveljék, a hit ismerete és gyakorlása bizony hiányos.

A református óvoda igyekszik Jézus szeretetét és tisztaságát sugározni úgy, hogy a gyermekek elinduljanak a képmutatás nélküli hit és testvéri szeretet útján. A keretprogram szerzőinek hite, szakmai jártassága és a gyakorlatból szerzett tapasztalata már garancia arra, hogy jó úton járunk. Szerényen mégis „vitaanyag”-ként adjuk kézbe ezt a programot és azt kérjük az óvodapedagógusoktól, hogy őszintén, a jobbítás szándékával, kritikusan szóljanak hozzá. Szeretnénk, ha a végleges szövegezésben minél többek bölcsessége és tapasztalata helyet kapna.

Kérjük, hogy hozzászólásaikat 1999. március 1-ig a Református Pedagógiai Intézethez szíveskedjenek eljuttatni.

Budapest, 1998. április

Molnár Miklós

Bevezető

Az 1990-es évektől kezdve a magyarországi társadalmi-politikai változások lehetővé tették történelmi egyházainknak nevelési és oktatási intézmények fenntartását.

Református egyházunknak jelenleg 9 bejegyzett óvodája működik, de reménységünk szerint számuk rövidesen bővül. Ezekben az óvodákban a nevelési alapelvek a Biblia üzenetére épülnek. Ahogy az élet minden kérdéséhez, úgy gyermekeink neveléséhez is világos és határozott koncepciót ad a Biblia. Új nevelési modellek feltűnnek és elmúlnak, Isten szava ellenben minden nemzedéknek abszolút és időtlen mértékül szolgál. Útmutatására soha nagyobb szükségünk nem volt, mivel nemzedékünk értékválsággal küzd, nő a bűnözés, a gyermekkori szenvedélybetegségek száma.

Nem csoda, ha egyre több szülőben megszólal a belső hang: meg kell mentenem gyermekemet. Meggyőződésünk szerint ez Jézus Krisztus által lehetséges.

A református óvodában az egész napot át kell hatnia a keresztyén szellemiségnek, s az óvónők és más munkakört végző munkatársak egész személyiségének tükröznie kell, hogy ők kinek szolgálnak, kit követnek. A Bibliai integrációnak jelen kell lennie óvodáink mindennapi életében, annak nevelési- és tanulási folyamatában.

1999. szeptember 1-től minden óvodának saját nevelési programmal kell rendelkeznie, amely összhangban áll az Óvodai Nevelés Országos Alapprogram-jában foglaltakkal.

A református keretprogram abban szeretne segíteni, hogy az ilyen szellemben dolgozó óvodapedagógusok helyi programjaikba jobban beépíthessék a keresztyén világkép elemeit. Talán eligazít abban is, hogy világosabban megérthessék – főleg a pályakezdő munkatársak –, hogy mit jelent a Bibliai integráció a nevelésben, illetve tevékenységek megszervezésében.

Jó munkát és sok örömet kívánnak

a szerzők.

I. A református óvodai nevelés feltételrendszere

1. Személyi feltételek

Református óvodáinkban a nevelést óvónői vagy óvodapedagógusi szakképesítéssel rendelkező szakemberek végezhetik.

Kívánatosnak tartjuk, hogy az óvodapedagógusok folyamatosan megszerezzék a katechéta vagy valláspedagógusi végzettséget is. Amennyiben az óvodában ilyen oklevéllel rendelkező személy még nincs, az óvónők katechétai munkájukra való felkészülésüknél igényeljék a lelkipásztor vagy katechéta segítségét.

Református óvodáinkban hivatását ellátó személynek keresztyén embernek kell lennie, ismerje a Szentírást és legyen élő kapcsolatban a Szentháromság Istennel.

Az óvoda vezetőjének és a fenntartó képviselőjében lévő lelkipásztornak tájékozódnia kell a leendő munkatárs hitvallásáról.

A gyermekek gondozásában dajka segít. Jó, ha a dajka szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkezik. Hitvallása, világnézete nem lehet "semleges", mivel ő is gondozás közben egész személyiségével nevel.

A konyhai dolgozók és más technikai személyzet épüljön be a keresztyén munkaközösségbe, mert csak így érezhetik magukon, munkájukon Isten áldását.

Az óvoda vezetőjének kötelessége a teljes szolgálat Istennek és munkatársaknak egyaránt. Hitével, magatartásával, szakmai ismeretével segítenie, – de nem uralnia – kell az óvoda működését.

2. Tárgyi feltételek

A tárgyi feltételeknek meg kell felelniük a központilag meghatározott elvárásoknak. Gyermekek méretéhez illő bútorokkal, megfelelő mozgástérrel, fejlesztő játékokkal, egyéb gondozási eszközökkel. Az óvodai csoportok díszítése igazodjon a keresztyén szellemiséghez, legyen egyszerű és eszté-

tikus.

A bibliai történetek, (példázatok) jobb megértését segítik a flanel képek, diafilmek, képes gyermekbiblia és egyéb, ma már jól kiválasztható és beszerezhető anyagok. Csak az a fontos, hogy az anyag hiteles legyen, a tiszta Evangéliumot vigye közel a gyermekekhez, ne túlozzon, és ne kicsinyelje le ezt a szolgálatot.

II. A református óvoda szellemisége

A református óvoda nevelési intézmény, melynek testülete elkötelezte magát Krisztusnak. A keresztyén életviteléhez hűen, szolgálják Istent és nevelik a reábízott gyermekeket.

A keresztyén óvoda és valamely más fenntartó által működtetett óvoda között a lelki karakterben van a különbség, s ez meghatározza a nevelés szellemiségét.

A gyermekek hitben és hitre való nevelésére azok a munkatársak hivatottak, akik teljes szívvel befogadták Isten Igéjét és újjászületést munkáló kegyelmét.

Minden nevelőnek vallania kell, hogy a gyermek Isten ajándéka, a gyermekkor is Isten rendelése, ezért azt sem visszafogni, sem felgyorsítani nem szabad. Ennek a kornak nagy jelentősége van a személyiség fejlődésében, amelyet fel kell ismernünk, és a reánk bízott gyermeket "Isten előtt kedves" nevelésben vezetnünk.

Ő látott el minden gyermeket "genetikai kódokkal", ezek az adottságok, valamint az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerű környezeti hatások együttesen határozzák meg a gyermek fejlődő személyiségét. Óvodás korban a gyermekeknek egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak, így a differenciált személyiségfejlesztés nevelésünk alapvető kritériuma. Programunk azonban nem választja szét az egyén fejlődését az őt körülvevő társakétól.

Óvodáink pótolhatatlan funkciója éppen e sajátos kortárskapcsolatban rejlő másodlagos szocializációs szerep, amelyet a legjobban működő család sem tud a gyermek számára biztosítani. A szülővel és testvérekkel való együttműködés ugyanis más képességeket feltételez, mint a gyermek számára idegen felnőtten és társakkal történő kooperáció.

A társas együttélés, a közös tevékenységek megkívánják a következő személyiségtulajdonságok hangsúlyosabb megalapozását:

- másokat toleráló magatartás;

- együttérzés, segítőkészség;
- megértés, azonosulás;
- az egyéni szükségletek felismerése, és az érvényesítést szolgáló meggyezések stratégiájának elsajátítása.

A keresztyén közösségek a kisgyermeket mindig szívesen várják, és ott krisztusi szeretet és békesség veszi körül őket.

A keresztyén óvoda felnőtt közösségének hitelessé kell formálódnia – a Szentlélek Isten segítségével –, amit a gyermek megérez, és ezáltal megtapasztalja Jézus Krisztus szeretetét.

Természetesen a nevelést teljes mértékben átvenni a családtól nem lehet, nem szabad, de velük együtt haladva, a közös célra tekintve óvodánk és a család betöltheti feladatát. (5 Móz 6,6-7)

Jelenlegi helyzetünkben a legtöbb család önmagában nem képes felvállalni az evangélium szerinti nevelést, ezért a keresztyén hitben való nevelés-tanítás első lépcsőfoka óvodáink lehetnek.

A református óvoda szellemiségének gyökere a Szabadító Istenben van, ezért küldetése elmondani a jövő nemzedékének, de a szülőknek, nagyszülőknek is, *“hogy egyszülött Fiát küldte el Isten a világba, hogy éljünk általa”* (1Jn 4,10).

Örökkévaló dimenziója, maradandó értéke annak van ezen a világon, amit az Úr Jézus Krisztus nevében teszünk. Így az óvoda egész légkörének sugároznia kell az Isten iránti engedelmességet, a megértést, a Krisztusi szeretetet.

Óvodai nevelésünk sajátossága, hogy a gyermek személyiségének érési folyamatában nem észlelhető azonnal az eredmény, a “termés”, ennek ellenére bízunk fejleszthetőségében és együtt örülünk az apró lépésekben megtett útnak.

Urunk iránti elkötelezett nevelőmunkánkon keresztül ezt a világnak is éreznie kell.

Meggyőződéssel kell vallanunk, hogy Isten hívott el bennünket arra, hogy a

Tőle kapott táalentumokat hasznosítsuk a kisgyermek épülésére.

Az irgalmasságnak és az igazságnak óvodai nevelésünk szerves részét kell képeznie, s nevelési koncepciójában mindvégig hordoznia kell az evangéliumot.

Ismételten hangsúlyozva: a világon minden változik, egyetlen biztos pont, egyetlen mentsvára az embernek Isten: az Atya, a Fiú és a Szentlélek.

1. Óvodai nevelésünk alapelvei

A kisgyermek pszichoszomatikus fejlődését, személyiségének kibontakoztatását nem csupán az adottságok és az érés sajátos törvényszerűségei valamint a spontán vagy tervszerűen alkalmazott környezeti hatások határozzák meg, hanem az Úr Jézus Krisztus gondviselő kegyelme, szeretete és az általa vezetett, hitben élő felnőttek ráhatásai.

Amikor a szülő rábízta gyermekét a kiválasztott nevelőre, pedagógusra, akkor erről a lépéséről Istennek tudomása van. Nekünk pedig Isten által kapott bölcsesség nélkül a tevékenységünk zsákutcába torkollhat.

Óvodaképünk nem viseli el a felnőtt egyeduralmát, a gyermek kiszolgáltatottságát. Szeretetteljes légkört, okos szeretetet, együttérzést, segítőkészséget, toleráns és bátorító magatartást, a kreatív kezdeményezések támogatását várja el az óvoda dolgozóitól. Mindez azonban nem zárja ki, a pontos, egyértelmű követelményeket, az együttélés szükséges szabályainak betartását, a szabadság és a korlátok ésszerű rendszerének működését.

Alapelveink tehát a következők:

- Istentől kért bölcsesség, krisztusi szeretet és szolgálat;
- A gyermek egyszeri, egyedi lényének felismerése és képességeinek felelősségteljes fejlesztése;
- A gyermeki szabadság biztosítása olyan kevés szabállyal, amely elősegíti a közös élmények és tevékenységek által a szocializációt, az erkölcsi tulajdonságok megalapozását;
- A gyermek tevékenységére épülő tanulás;
- A családokkal való együttműködés és szükség szerint segítség, gondozás.

2. Óvodai nevelésünk fő feladatai

Óvodai nevelésünk fő feladatait az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával egyetértésben a következőkkel egészítjük ki:

2.1. **Az egészséges életmód alakítása** területén abból indulunk ki, hogy a test a Lélek temploma.

2.2. **Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosításánál** a keresztyén erkölcsöt tartjuk szem előtt.

2.3. **Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósításánál** a Biblia üzenetét is közvetítjük.

3. A főfeladatok gyakorlati megvalósítása

3.1. Az egészséges életmód alakítása

A feladat megoldásánál hitvallásunk szerint abból indulunk ki, hogy Isten minden létezőnek Istene és mindenkor gondja van teremtményeire.

“Fennhatósága”, őrző szeretete biztosít arról, hogy minden reánk bízott gyermek fejleszhető, erősíthető.

Az egészséges életvitel igényének kialakítása, a testi fejlődés biztosítása, a fizikai állapot védelme, edzése óvodai nevelésünkben kiemelt jelentőséggel bír.

Részfeladatai nem programspecifikusak, így csak néhány dologra hívjuk fel a figyelmet.

a.) A gyermek fejlődéséhez szükséges egészséges környezet és eszközrendszer biztosításánál gondoljunk a következőkre:

- a gyermekek testmagasságához illő asztalok és székek;
- könnyen, gyerekek által is tisztítható felületek;
- allergén anyagok kiszűrése;
- megfelelő méretű (védőhuzattal - laticel lapok) ágyak, a hőmérséklethez igazodó takarókkal;

- ivási lehetőség az udvaron is;
- kuckók, ahová a gyermek egyedül is elbújhat.

b.) A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítésénél legyünk tekintettel az eltérő egyéni szükségletekre pl. a korán érkező gyermek részére biztosítsunk nem romlandó reggelit.

A személyiség intimitásának védelme érdekében:

- a gyermek jelezhesse (ne hangos bejelentéssel), ha mellékhelyiségben van dolga;
- függönnyel zárjuk le a WC egységeit;
- használjuk ki – amennyiben az adottság erre módot ad – előszobáinkat is elkülönült tevékenységekre (laticel lerakásával mozgás biztosítása, bar-kácsműhely, kártyasarok stb.).

c.) A harmonikus mozgás fejlesztése elsősorban szabad mozgás lehetősé- gével biztosítható. Erre minden lehetőséget ragadjunk meg a teremben, s fő- ként az udvaron.

A családok életmódja, a gyermekek mozgásterének leszűkülése a lakótele- peken szükségessé teszi a tervszerű mozgásfejlesztést. A szabályjátékoknál is juttassuk érvényre a differenciált fejlesztést, és nyújtsunk lehetőséget a kevésbé jó mozgású gyermekeknek is.

A szervezett mozgásfejlesztés, a mindennapos testmozgás hagyományos formájának elsősorban délelőtt van szerepe, alvás után játsszanak inkább az udvaron sok-sok ügyességi játékot, amelynek eszközei felszerelhetők fára, kerítésre, falra is.

A szervezett mozgásfejlesztés óvodáskorban nem a versenysportra való elő- készületet szolgálja, hanem az általános testi képességek fejlesztésének, a téri tájékozódás megalapozásának, a testséma megismerésének, a koordinált mozgás kialakításának, a percepciófejlesztésnek az eszköze.

A finommotorikát fejlesztő játékoknak prioritást kell biztosítanunk olyan te- vékenységek kezdeményezésével, ahol a különböző (szem-kéz, láb-kéz stb.) koordinációk fejlődnek. Ez azért is fontos, mivel a magatartási problémával, figyelem- zavarral küszködő gyermeknél legtöbbször a szenzoros moz-

gásélmények hiánya fedezhető fel.

A tartásjavító és egyéb prevenciós játékos gyakorlatok, úszás, beépíthetők programunkba, s ez annál is inkább indokolt, mert a szakszolgáltatásokat még nagyon sokáig vidéken nem tudjuk igénybe venni.

3.2. Az érzelmi nevelés és a szocializáció biztosítása

Az óvodáskorú gyermek alapvető sajátossága, hogy magatartása érzelmeiktől vezérelt. Éppen ezért elengedhetetlen, hogy őt szeretetteljes, biztonságot adó légkör vegye körül. Így alakulhat ki - az óvodapedagógus személyén keresztül - a gyermeki bizalom kiépítése a Mennyei Édesanya felé. A mi példánkban keresztül gyermekeink tudatosan és tudat alatt is tanulnak, mivel a szeretett óvónénivel indentifikálódnak. A Biblia mindig az utáncs tanítási segédletével dolgozik. Példaképeket mutat be és bátorít, hogy kövessük őket. Ahogy Pál mondja : “Mert magatok is *tudjátok, hogyan kell követnetek minket.*” (2 Thessz 3, 7-9)

Mindebből következik, hogy gyermekeinknek is tudniuk kell, milyen magatartásformát várunk el tőlük. A keresztyén nevelés sajátossága az, hogy a cselekvés normáit kifejező törvény mindig az evangéliummal együtt jelenik meg.

Éppen az a cél, hogy cselekvésünk normáiban “Krisztus törvényeit” ismerjük fel, amelyeknek Őreá való tekintettel önként, szívesen engedelmeskedünk. Így lesz az iránta és embertársaink iránt való szeretetünk a “törvény betöltése”, így érvényesül a szeretet kettős parancsa (Mt 22, 37-39).

Pedagógiai programunk alapproblémája az, hogyan lehet a cselekvés normáit úgy elfogadtatni, hogy azok a gyermekek saját belső meggyőződésüké váljanak, interiorizálódnak.

Ennek két feltétele van:

- a.) a gyermek alapos ismerete;
- b.) a szabályok felállításának, gyakorlásának módja.

Vizsgáljuk meg ezeket részletesebben !

- a.) Programunk arra a meggyőződésre épít, hogy a gyermek egy gondosan

kialakított környezetben érdekelt saját tanulásában. Garancia erre nyitottsága, érdeklődése, aktivitása. A gyermek ismeretében egyéni célokat kell kitűznünk, az egyéni erősségek és igények méltánylásával. Ezt azonban csak akkor tudjuk megvalósítani, ha képesek vagyunk:

- a gyermekek egyénenkénti megismerésére, képességeik erős és gyenge pontjainak regisztrálására.
(A személyiségnapló vezetése a fejlettség és fejlesztési feladatok rögzítésére, nyomon követésére szolgál.);
- a gyermek különböző tevékenységeinek, jelzéseinek megfigyelésére, értékelésére;
- a személyiség mélységéig eljutó beszélgetésekre, amelynek főszereplője a gyermek, csak így ismerhetjük meg élményvilágát, érdeklődését, tapasztalatainak körét;
- a gyermek produktumainak (gyermekmunkák, verbális megnyilvánulások, játék, dramatizálás, társalgás stb.) elemzésére.

Csak a gyermekek fejlődésbeli különbségeinek átgondolásával tudunk olyan tevékenységeket ajánlani, kezdeményezni, amelyekben sikerélményekhez jut, s ezen felbuzdulva nehezíti önmagának is a feladatokat.

Soha sem felejtkezhetünk el arról, hogy az eltérő fejlettségű gyermekeknek minden helyzetben joguk van egyéni ütemükben előre haladniuk. Ehhez természetesen az óvodapedagógus kreatív munkájára van szükség.

b.) Amint a gyermek az óvodába lép, számos elvárással találkozik, amelyek teljesítése elengedhetetlen a közösségben való élés és tevékenykedés szempontjából.

Meg kell tehát ismerniük mi a helyes és mi a helytelen, s ennek mércéje a Biblia. Amennyiben a gyerekek ismerik azt a néhány, de egyértelmű szabályt, ez növeli komfortérzetüket.

Minden szabály, elvárás célja egy és ugyanaz: a gyermek fokozatosan jusson el addig, hogy tudatosan bánjon az önfegyelem eszközével:

- a nevelők és gyerekek előtt legyen egyértelmű, hogy milyen magatartás elfogadott illetve nem kívánatos a csoportban;
- ezek betartatásában legyünk következetesek, dicsérettel és pozitív megerősítéssel motiválva. (Itt is példa a Biblia. Amikor Isten szólt, először

- bátorító szót hallunk, csak azután következnek a parancsok.);
- a követelmények növekedésével egyidejűleg be kell vonni a gyermekeket a szabályok kialakításába, önmaguk fejlesztésébe;
 - amennyiben megtanulták azok betartását, hagyni kell működésüket, egymás szabályozását;
 - a szabályok és a fejlesztés stratégiájába vonjuk be munkatársainkat és a szülőket.

Az individualizálva történő szocializációnak eredményeként a gyerekek aktívabban nyilvánulnak meg, az egyéni differenciák is láthatóbbá válnak, ugyanakkor a szabályokra való kényszerítés helyett, az egyezkedés, a meggyőzés és a konszenzuskeresés válik dominánssá.

Néhány eljárás ehhez:

A megelőzés

A leghatékonyabb eljárás a helytelen viselkedésű gyermek megsegítésére, olyan csoportszellem kialakítása, amelyben lehetőségük van választásokra, vezető szerep vállalására, ahol komolyan veszik őket és figyelnek rájuk. Gyakoroljuk a problémás helyzeteket szerepjátékban, bábozás során.

A gyermekek rendszeres kihívó magatartása során az a helyes, ha először magunkban keressük a hibát. Érzem, hogy szeretem, megértem, vagy pontosabban kellene ezt kifejeznem.

A gyermek szükségleteinek, érzelmi jogosságának elismerése

“Mindketten a teherautóval szeretnétek játszani, meg is érdeklitek, hogy megkapjátok. Segíteni szeretnék, úgy, hogy senkinek ne essen bántódása, mivel itt mindenki biztonságban van.”

Ajánlatot vagy biztató szót adunk: “Valószínűleg sikerül megegyeznetek, esetleg együtt játszani, ha nem stopperrel mérjük az időt, míg egyikőtöktől átkerül a másikhoz. Beszéljétek meg, és döntsétek el!”

Az agresszió nélküli magatartást csak interakciókban lehet elsajátítani.

Átterelés

Itt ismernem kell a gyermek cselekedete és szándéka közötti kapcsolatot.

Egy kavicsokat dobáló gyermeknek felkínálhatunk más dobálnivalót, vagy olyan helyre visszük, ahol nem okozhat balesetet.

A természetes következmény módszere

Lényege, hogy hagyjuk a gyermeket saját magatartásának következményeiből okulni. Amennyiben bánt másokat, elszedi a tárgyakat nem fognak vele játszani, barátkozni. Segítsünk neki megtalálni a helyes viselkedés módját.

A háttérben maradás módszere

Akkor alkalmazzuk, ha a negatív viselkedés a mi figyelmünk felkeltését célozza. Fokozott figyelmet fordítunk az ilyen gyermekekre, amikor helyesen viselkedik.

Fegyelmezés

E módszerrel csak akkor kell élnünk, ha a gyermek korábbi eljárásaink ellenére is helytelenül viselkedik. Ilyenkor távolítsuk el őt egy időre, ahol a többiekől távol csendesen foglalkozhat.

Ilyenkor is célszerű előtte közölni, hogy vagy felhagy ezzel, vagy más tevékenységet kell választania, s ha megnyugszik, visszatérhet. Tudomásul vesszük, hogy képtelen az adott időben az együttműködésre, de ha visszatér fogadjuk szeretettel és bátorítsuk a helyes viselkedésre.

Az a gyermek, aki magát érzelmileg védettnek érzi és világosan megfogalmazott szabályok között mozog, nem fog sérülni lelkileg e miatt.

Fontos tehát, hogy mielőtt cselekednénk gondoljuk át tetteink hatását. Így módon a nevelők segíthetik a gyermekeket a tiszteletadás gyakorlásában.

3.3. Az értelmi fejlesztés, nevelés megvalósítása

Célunk a gyermeket Istennel való kapcsolatra segíteni, a keresztyén hit érzelmi többletével, s a korosztálynak megfelelő ismeretek közvetítésével.

A kisgyermek még nem ismer külön vallásos témákat, mégis ekkor dől el, hogy később tudatosan is el tudja-e majd fogadni hitéletében Isten szeretetét, a Szentlélek naponkénti vezetését.

Segíti munkánkat a gyermek természetes kíváncsisága, csodaérzéke, az érzékelésen alapuló tapasztalás élménye, felfedező-, és kísérletező kedve, amely ösztönzi arra, hogy kifejezhesse elképzeléseit, s a világ felfedezésében teljes személyiségével legyen jelen.

Olyan fejlesztő programra van tehát szükség, amely minden gyermekben akár kiemelkedő képességgel bír, akár átlagos vagy lassabban haladó, kialakítja azokat a képességeket, amelyek alapján örömet jelent számára a tanulás, önfejlesztés.

Ennek elősegítése érdekében feltétlenül szükséges:

- olyan óvodapedagógus, akinek élő kapcsolata van Istennel, alaposan ismeri a Bibliát;
- játékos helyzetek, tanulási alkalmak teremtése (összefüggő tevékenység-sorok) amelyek fejlettségi szintjüknek megfelelően kötik le a gyermek érdeklődését, aktív szellemi energiáját;
- olyan élményszerzési lehetőség, amelyben a gyermek látással, tapintással, hallással, érzelmekkel – verbális és nonverbális módon – elsőkézből szerezhet tapasztalatokat. Így válik a tanulás élménnyé, teljes személyiséget aktivizáló folyamattá.
- olyan módszerek alkalmazása, ahol az ismeretek nem egymástól elszigetelten jelennek meg, mivel a gyermek világlátása komplex. Éppen ezért egy katicabogár megtalálásánál együtt lehet megláttatni az Isteni gondviselést, a természetismeretet, a környezetvédelem szükségességét, a pettyek számolásával a számosságot, a színek, formák szépségét és a “Katalinka szállj el...” dal őszinte felcsendülése szinte természetes velejárója az élménynek.
- időt adni és lehetőséget teremteni az együttműködésre, próbálkozásra, tévedésre és újrakezdésre szankciók nélkül;
- olyan attitűdöket, motivációkat és természetes tudást kialakítani, amelyek képessé teszik a gyermeket váratlan vagy komplex élethelyzetek megoldására és egyre több örömet lelnek a kihívások legyőzésében, az önfejlesztő tanulásban.

Keresztyén nevelésünk szellemisége, mint ahogy az értelem fejlesztése, az óvoda egész napját áthatja. Ez nem oldható meg egy héten egyszer a

Bibliából vett történetek elmondásával. A játék szituációban jelentkező helyzeteket, a természeti jelenségek észrevételét, az étkezéshez és a lefekvéshez kapcsolódó imát, a hiányzó gyermekért való aggodást, a szülők várását éppen úgy át kell hogy hassa.

A spontán helyzeteket kihasználatlanul hagyó óvónő óriási lehetőséget szalaszt el, s lehet, hogy ezeket az általa kezdeményezett tevékenységben már nem, vagy alig pótolhatja.

A kezdő óvodapedagógus számára – segítségül – részletesebben is szólunk az óvónő által kezdeményezett tevékenységekről, a keresztyén szellem színtereiről.

Bibliai történetek

(E témakörhöz jól használható szakirodalomként ajánljuk Gyökössy Endre: "Hogyan tartsunk gyermekbibliaórákat" című könyvét.)

Az lenne jó, ha a Bibliával való találkozás a családban megtörténne, erre azonban még nem minden gyermeknél építhetünk.

Rendkívül fontos a történet kiválasztása, amelyet befolyásol a gyermekek fejlettségi szintje, a csoport aktuális érzelmi problémái vagy eseményei.

Alapvető kritériumok:

- Az Ige valódi üzenetétől ne térjünk el.
- Előadása gyermekszerű legyen, ne keltsen félelmet, számukra feldolgozhatatlan tartalmat és érzelmeket.

Az igeszerű tanítás megkívánja, hogy a történet (ne használjuk a mese kifejezést) elmondása előtt – többször elolvasva azt – fogalmazzuk meg, mit üzen Isten nekünk, mivel érintett meg bennünket. Lehetőleg egy fő gondolat mellett döntsünk, mert a gyermek még nem képes egyszerre több nézőpontot figyelembe venni.

Ezután át kell gondolnunk, mit üzen a történet a 3-4 vagy 5-6 éves gyermek számára.

Tudjuk, hogy gondolkozása kezdetben cselekvésbe ágyazott, majd szemlélethez kötött. Az óvodapedagógus emlékezetből, arca, hangja és metakommunikációs játékával keltse életre a történetet. Akkor eredményes, ha a gyer-

mekek szinte maguk előtt látják az eseményt, átélve a szereplők érzéseit.

Az érthetőség megkívánja, hogy a számukra ismeretlen szavakat ismertekkel cseréljük fel, vagy beleszójuk a rövid magyarázatot, de a történet lendületét ezzel nem törhetjük meg.

Minden alkalommal pozitív kicsengéssel kerítsük le a történetet.

A szemléltetést csak szükség esetén alkalmazzuk és ezeket is korhű környezetben. Bízunk a gyermek képzeletében, s rossz minőségű eszközökkel ne rontsuk le a gyermek fantáziáját.

A Gyermekbibliák közül is csak az fogadható el, amelynek szövege hű a Szentíráshoz, s illusztrációja művészi színvonalú.

A diaképek használatánál is tudatosítani kell, hogy ezek nem fényképek az egykori történetekről, hanem egy művész rajzolta le őket.

A bibliai történetek után nem kell tanulságot megfogalmazni, amennyiben hitelesek voltunk, úgy megértik az üzenet lényegét. Attól azonban nem zárkozhatunk el, hogy a gyermek spontán kérdéseire, élményeire ne reagáljunk, s így mód nyílik arra is (nem direkt módon), hogy a történet kivetítéséről beszéljünk az ő életükben. Természetesen elsősorban a gyermekek beszéljenek, s mi kérdéseinkkel segítsük érzéseik, élményeik felszínrehozását.

Amennyiben erre nem kerül sor nem baj, mivel sokszor később, játékidőben, intimebb helyzetben kezdeményezik a beszélgetést gyermekeink.

Adjunk lehetőséget arra, hogy a jól ismert történeteket dramatizálhassák, rajzaikban, vizuális tevékenységükben élményeiket újra átélhessék.

Tapasztalataink szerint a gyermekek a Biblia üzenetét tolmácsolják szüleiknek, s ez arra készíti a családot, hogy újra együtt is ismerkedjenek a történettel.

Gyermekáhitatok

A hitben élő ember számára az imádság a lélek lélegzetvétele, nélküle elerőtlenedik az ember, elhal a szív.

Gyermekeink közül kevés az, akinek első imádságát az Édesanya a kiságy mellett mondta el. Többségük az óvónőtől hallja ezt először.

Az óvodába érkező gyermek kezdetben kezeink összekulcsolását lesi el, később ajkainkról a szavakat is. Nem kell tehát erőltetni, mivel a szeretett óvónővel napokon belül együtt mondják az étkezéshez, lefekvéshez kapcsolódó rövid imákat.

Rövid időn belül pedig megkezdhetjük a mindennapi áhítatot.

Az óvónő halkán énekel, összekulcsolja a kezét és fejét meghajtva csendesen, egyszerű szavakkal imádkozik.

Az imádság legyen őszinte, szívből jövő: *“Köszönöm Úr Jézus, hogy ma is itt lehetünk, akaratom szerint. Kérlek ölelj magadhoz minket most is, add, hogy Rád figyelhessünk és szívünkbe fogadjunk. Ámen.”*

Ismét énekelünk egy egyszerű dallamú és szövegű éneket, amely Istenről vagy Istenhez szól, s átölelünk egy-két gyereket.

Vigyáznunk kell arra, hogy a gyermeket áhítat alatt és után lehetőleg ne fegyelmezzük.

A gyermekek lassan megszokják, hogy ilyenkor elcsendesedünk, hálát adunk, és bizalommal tesszük Isten elé kéréseinket.

Ahogy telik az idő, vagy középső csoportban már teljesen természetes, belülről jövő igény, hogy napjainknak része az áhítat.

Itt már pár mondattal bővíthet imádságunk, s egy-egy könnyen érthető bibliai üzenetet is tartalmazhat. Az aranymondásra többször visszatérhetünk, – bár megtanulni nem kell a gyermekeknek –, lelkükben és értelmükben gyökeret ver.

Amennyiben a csoportban bátrabb gyermekek maguktól imádkozni szeretnének, adjunk ennek teret, de sohasem erőltessük, “produkáltassuk” mások előtt. A bensőséges hangulatot csak fokozza, ha énekünket, vagy a dallamot hangszerrel kísérik, akár furulyával, gitárral.

Nagycsoportos korukra a gyermekekben belső igénnyé válik az, hogy állandó kapcsolatban álljanak az Úrral. Örömeiket, kudarcaikat, félelmeiket az áhítatokon Isten elé viszik.

Egy 6 éves kislány így imádkozott csoportunkban:

“Úr Jézus köszönöm, hogy szeretsz engem, és követhetlek Téged. Kérlek gyógyítsd meg édesapám lábát. Köszönöm, hogy ebbe az óvodába járhatok és megismerhettelek. Add, hogy anyáék is megismerjenek.”

Természetesen az Úrral való közösség sem köthető az életkorhoz, annak szakaszaihoz, így az egyéni fejlődés figyelembevétele itt is rendkívül fontos. Az óvónő attitűdje legyen türelmes, bizalmat és biztatást sugárzó.

Az Úrtól tanult imádságot nagycsoportra tanulják meg a gyerekek, de ez is attól függ, milyen családból érkeznek és hogyan fejlődnek.

Az őszinte áhítatok jelenlévővé teszik csoportunkban az interakciós kapcsolatot Istennel, akinek elmondhatjuk gondjainkat, örömeinket, s Nála megnyugvást, vigaszt találunk. A gyermek ilyen légkörben megérzi Isten mindenhatóságát, s ennek gyümölcse későbbi életében pótolhatatlan.

Imádkozunk a gyermekek közösen megtartott születés napján, illetve szervezett alkalmakkor: templomlátogatás, gyülekezeti összejöveteleken való részvétel.

III. Az óvodai élet tevékenységi formái

1. A játék

Az óvodáskorú gyermek alapvető tevékenysége saját szükségletéből fakad. Bármilyen kiválthatja: helyzet, eszköz, szerep. Legfőbb indítéka a tevékenységvágy és a kíváncsiság.

A gyermek a játékban megéli a döntés szabadságát, mivel ő választja ki, milyen eszközzel, milyen műveletet végez, ill. milyen szerepet vállal, kikkel és milyen szabályok szerint. A szabadságnak az együttélés szabályai, a humanisztikus viselkedés szokásai adják meg az ésszerű korlátait.

Játékában így a keresztyén erkölcs jellemzőit gyakorolja, a szeretetet, megértést, igazságot, alkalmazkodást, rendet stb.

E tevékenység fokozott érzelmi állapotban folyik, s a siker, a jutalom magából a játékból fakad és nem a külső megerősítésből. Ezért is képes a gyermek kitartó, sokszor ismétlődő tevékenységre, s közben olyan tulajdonságok fejlődnek, melyek későbbi feladattudatukat, helytállásukat is elősegítik.

A játékban a gyermek többnyire a felnőttet utánozza, mintaválasztását érzelmei (kötődés, félelem) befolyásolják. A gyermek a megélt vagy vágyott helyzeteket reprodukálva kipróbál, megismer, felfedez műveleteket, szerepeket, viselkedésmódokat. Gyakran azonosulva a bibliai történet szereplőivel, a gyermek újra éli játékában a "szeretet győzelmét".

A játék szervezett és ugyanakkor önérvényesítő tevékenység. Az utóbbi a gyermekek egyéni elképzelésében, a szervezettség pedig az együttműködésben érvényesül. Eközben gyakorolják és elsajátítják a játékeszközök megosztását, és megtanulják milyen nehéz megválni attól, s valóban köszönet jár annak, aki megteszi. Mindez a hálaadás alapjává válhat.

A játék feltételeinek megteremtése az óvodapedagógus feladata. Ehhez ismernie kell a gyermek szükségleteit, egyéni tapasztalatait, érdeklődését, a szülői ház szokásait, s értenie kell a gyermektől érkező információkat, jelzéseket.

Szükség esetén partnerként mi is bekapcsolódhatunk, erősítve mintaadó szerepünket. Megfontolt döntést kíván az, hogy mely helyzetben van szükség erre és mikor célravezetőbb, ha hagyjuk és kivárjuk a gyermekek próbálkozásait, esetleg negatív élményeinek kivetítését is.

A játék az ember életében megőrzendő örömforrás, a gyermek életében pedig olyan tevékenység, amit később nem tudunk pótolni. Éppen ezért tegyünk meg mindent az egybefüggő játékidő biztosításáért, a forrást adó élmények gazdagításáért.

2. A munka

A munka ebben az életkorban szervesen összefonódik a játékkal, annak indítékai is megegyeznek: ilyen az érdeklődés, a kíváncsiság, a tevékenység lehetősége, az eszköz, a műveletek vonzereje motiválja a gyermeket. Törekedjünk arra, hogy a gyermekeknek ne kényszer legyen a munka, hanem pozitív élményeken keresztül értse meg, hogy Istentől, mint szeretett lénytől kapjuk feladatainkat.

“És fogta az Úristen az embert és elhelyezte az Éden kertjében, hogy azt művelje és őrizze .” (1Móz 2,15)

Az óvodában a munkatevékenységek végzésével célunk a szolgáló élet alapjainak lerakása. Életkoruknak és egyéni képességüknek megfelelő feladatokat adva segítjük, hogy a másokért tett tevékenységben örömet találjanak. A szépen megterített asztal, az állatok, növények gondozása, a kerti munka során termelt zöldségek, gyümölcsök közös elfogyasztása megerősítik abban, hogy a legnagyobb öröm a másokért végzett munka, s az, ha önzetlenül teszi mindezt.

A munka a tapasztalatszerzésnek, az együttműködési készségnek, céltudatosságnak, önállóságnak és az önfegyelemnek alakítója. Az újrakezdés, a hibajavító próbálkozás pedig edzi az akaratot, az eredményre törekvést. Mindez csak akkor alakul és fejlődik, ha az óvodapedagógus és az óvoda valamennyi munkatársa a lehető legnagyobb önállóságot biztosítva ösztönzi a gyermeket arra, hogy felfedezzék a munka szükségességét és örömmel el is végezzék azt. El kell fogadnunk, hogy a gyermek esetleg nem ismeri a munka részfogásait, s így a végeredmény sem tökéletes.

Akaratukat időnként értékeljük, érvényesítve a differenciált elvárást.

A munka jellegű tevékenységekben segítőtársunk lehet a szülő is. Bemutatjuk munkahelyüket: műhelyük, kertjük, üzletük megismertetésével. A családok hobbjának bemutatásán túl, bevonhatjuk a barkácsoló szülőt az eszközök javításába, készítésébe. A nagyszülők régi mesterségekkel ismerethetnek meg bennünket: kovács, kenyérsütés, lekvárfőzés stb. Az állatok gondozása, kertünk ápolása sok-sok élménnyel gazdagíthatja gyermekeink életét éppen úgy, mint a családok kertjében végzett munkálatok megszervezése (vetés, betakarítás, locsolás). Mindez segít feladattudatuk felébredésében, kitartásuk megalapozásában, mivel a teremtett dolgoknak rendszeres gondoskodásra van szükségük a fennmaradáshoz.

Így válik az óvodai munka az iskolai tanulás előfutárává, ahol a teljesítménynek már meghatározó szerepe lesz.

3. A tanulás

A gyermeket Isten ajándékának tekintjük, s úgy fogadjuk, ahogyan az ajándékozó adta. Meg kell ismernünk egyéni adottságait, képességeit, lehetőségeit, korlátait, s ezek birtokában a Biblia tanítása szerint fejleszteni. *“Neveld a gyermeket a neki megfelelő módon, még ha megöregszik, akkor sem tér el attól.”* (Péld 22,6)

A gyermekkor az életnek az a szakasza, amikor a legnyitottabb az őt ért benyomásokra, s nyitva áll Isten dolgai iránt. Ebben rejlik a keresztyén óvoda nagy lehetősége. Soha többé nem nyitott ennyire a szíve a szerető Atya Istenről szóló üzenetre, a teremtéshitre és Jézus segítő, gondoskodó cselekedeteire. Feladatunk csupán az, hogy Isten igéjének igazságait közvetítve felkeltsük érdeklődését, hogy még többet akarjon megtudni belőle.

A kíváncsiság, a felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá, problémaérzékennyé a gyermeket.

A tanulási folyamat során adjunk minél több lehetőséget a próbálkozásra, tévedések utáni újrakezdésre, a hibák kijavítására minden szankció nélkül. Így olyan attitűdöket, motivációkat alakítunk, amelyek képessé teszik a gyermekeket arra, hogy váratlan és komplex élethelyzetekkel megbirkózzanak, és egyre több örömet leljenek az önfejlesztő tanulásban.

A tanulási folyamatot igyekezzünk úgy megszervezni, hogy a gyermek integrált tevékenységekben hozhassa felszínre a óvodás korra jellemző globális gondolkodását, egyszerre szerezhessen pl. matematikai, zenei, mozgásos és szociális tapasztalatokat.

A tanulás az egész nap folyamán adódó spontán helyzetekben és az óvodapedagógus által kezdeményezett foglalkozásokon valósul meg. Éppen ezért elképzelhetetlennek tartjuk, hogy ezt ne az óvodapedagógus irányítsa. Az óvónőhöz fűződő érzelmi kapcsolat ebben az életkorban különben is nagymértékben befolyásolja a tanulás mélységét és a későbbi intellektuális kompetenciájának szintjét.

4. A keresztyén szellemiség érvényesülése a tanulás tartalmában

a) A külső világ tevékeny megismerése

A környezeti nevelésnek alkotó elemként kell megjelennie az óvodai nevelésben.

A Biblia tanítását alapul véve a Föld és a világ Isten teremtménye. Isten lakásul, lakóhelyül rendezte be a Földet.

A teremtéstörténet refrénje és zárómondata: *“...és látta Isten, hogy amit alkotott, igen jó” (1 Móz 1,31)*, tömören megfogalmazza és megadja a legfontosabb célunkat és feladatunkat az óvodában.

Az óvodás korú gyermek az őt körülvevő világba kitágult szemekkel néz. Minden érdeklő, aktív módon kapcsolatot keres minden dologgal. A gyermek természetében rejlik ez a nyitottság, mely fogékonytá teszi őt a teremtés csodái iránt. Ez az alap, amire építhetünk.

Célunk:

- Tapasztalatszerzés
A gyermekek csodálkozzanak rá a teremtett világ szépségére, igyekezzünk felfedeztetni az összefüggéseket, az egymásra utaltságot.
- Láttassuk meg a gyermekekkel, hogy amit Isten teremtett az jó, mert ha ez sikerül, boldogabbak lehetünk.
- Feladattudat felébresztése a teremtett világ felé, becsüljük meg, ápoljuk

azt, mivel Isten az emberre feladatot bízott, őrizzük és gondozzuk a Földet és az élővilágot. Így a környezet megismertetése, védelme, szeretete nem csak érdekünk, feladatunk is.

- A felelősségérzet kialakítása, érzelmi vonzódása a teremtett világ iránt hamarabb kialakul, ha már kisgyermek korban tudatosul a gyermekben, hogy az embernek Istentől kapott feladata van.

A környezeti nevelés az óvodában a szokásokon, a környezettel való kapcsolattartáson, hétköznapi apró történéseken keresztül érvényesül.

Kiegészítik a természetről szóló mesék, séták, a csoportszoba élősarka, a csoportban tartott növények, állatok.

A **természeti környezet** megismerésére nevelés színterévé kell tennünk az utcát, az erdőt, a patakot stb. Ennek érdekében fel kell mérnünk óvodánk környékét és bátran kell élnünk ezekkel a lehetőségekkel.

A sokféle környezet megismeréséből, megfigyeléséből, személyes tapasztalataiból tud a gyermek legtöbbet meríteni. Pl. hogyan játszunk, reggelizünk, milyen anyagokból vannak játékaink, bútoraink, hogyan vigyázunk a vízre (elzárjuk a csöpögő csapot), energiára (lekapcsoljuk a feleslegesen világító lámpákat). Séta, kirándulás közben amit látunk, – a természet szépségének megláttatásán túl – az eldobott szemétkupacot, pusztuló fákat, mások vandalizmusa által okozott károkat. Amint átalakítjuk emberi kapcsolatainkat figyelmességgel, segítséggel: mind példa a gyermek előtt.

Feladataink megvalósításánál ez sokkal hatékonyabb, mint a didaktikus feldolgozás.

Cselekedtetéssel is gyarapodhatnak ismereteik, mert – bármilyen kicsi is a gyermek – megtalálhatja azt a kört, amit gondozhat, rendben tarthat. Közben tudatosodik benne, hogy ő is tud vigyázni a bogarakra, állatokra, növényekre.

A természethez fűződő pozitív kapcsolat kialakításához is elengedhetetlen, hogy lehető legtöbbet legyünk a természetben és minél több természetet vigyünk nevelési környezetünkbe. Ügyeljünk arra, hogy a gyermekek előtt mi se rongáljuk a természetet, élő fáról ágat ne törjünk, bogarat ne pusztítsunk el. A természet más kincseit, üres csigaházakat, köveket, lehullott falevelet,

terméseket, színes madártollakat, szép formájú kavicsokat gyűjtsük. Eközben gyermekeink tapasztalatokat szereznek a természeti környezet formai-, mennyiségi-, téri viszonyairól is.

A teremtett dolgoknak sokféle segítségre van szükségük a fennmaradásukhoz. A növények, állatok életének megismerésekor ismereteket szerezhetnek, melyik fajnak, milyen segítséget kell nyújtanunk a fennmaradáshoz.

A **kerti munka** összefonódik a külső környezet megismerésére neveléssel.

A kerti munka legfőbb nevelő szerepe a keresztyén világnézet formálásában mutatkozik meg.

Tevékenykedés közben tapasztalatokat szereznek a gyermekek

- a teremtett világ szépségéről, amin keresztül a természet szeretetét felébrésztethetjük,
- a teremtett dolgoknak sokféle és rendszeres gondoskodásra van szüksége. Ezt a feladatot Isten bízta ránk.

Munka közben észrevesznek összefüggéseket, pl. munkánk eredménye Isten áldásán is múlik. Elvetjük a magvakat, gondozzuk, ha Isten megáldja munkánkat, annak gyümölcse is lesz, örömet találunk benne.

A kerti munka segíti a természet törvényszerűségeinek megértését, pl. az évszakok váltakozását.

A természetben végzett munkának a testi nevelésben is szerepe van. Fejleszti az izom- és csontrendszert, fokozza a betegségekkel szembeni ellenállást. Egyenletes terhelést kell biztosítanunk, mert a gyerekek hamar kifáradnak, ezt változatos munkákkal csökkenthetjük.

A kerti munka tervezésénél, megszervezésénél fel kell mérnünk a helyi sajátosságokat, és utána dönthetünk, mit, mennyit és hogyan végeztessünk a gyerekekkel.

Feladatunk, hogy a gyermeket segítsük ráébredni arra, hogy érzékszerveink (szemünk, fülünk, kezünk, orrunk stb.), testünk mind Isten ajándéka, segítségükkel megismerhetjük és élvezhetjük ezerféle csodáját.

Isten szeretetből alkotott minket, mindenünk az Ő ajándéka, szabad akaratunk irányításával ezeket jóra kell fordítanunk. Példának Jézus élete áll előttünk. Fedezzük fel a gyermekekkel együtt azt, hogy Jézus miként használta

kezét, lábát, szavait, az emberek érdekében: tanított, velük együtt ünnepelt, szolgált, megölelte őket, vigasztalt, gyógyított.

Kezeinkkel mi is tudunk kérni, valakinek biztonságot adni, utat mutatni, imádkozni, másnak szolgálni, úgy mint Jézus.

Társadalmi környezetünknek a gyermekekhez legközelebb álló egysége a család. Hangsúlyoznunk kell, mivel Isten szeret minket, születésünk után nem kell egyedül élnünk, magányosnak lennünk, szülőket adott nekünk, akik gondoskodnak rólunk, szeretettel irányítják növekedésünket.

Feladatunk, hogy a gyermek figyelmét ráirányítsuk arra, hogy a családban valamennyiünknek megvan a maga feladata, szerepe, mindenkinek aktívan részt kell vennie a családi életben. Rá kell vezetnünk őket a családtagok elfogadására, a szülők tiszteletére, és arra, hogy tudjanak hálát adni értük.

Ezt bővíthetjük tágabb társadalmi környezetük értékeinek felfedeztetésével. Kiegészül Isten családjának, egyházunknak, gyülekezetünknek megismertetésével, elfogadtatásával, s a pozitív érzelmi kapcsolat kialakításával (templomlátogatás, alkalmakon való részvétel stb.).

A természeti-társadalmi élet összefüggéseit az ünnepek megtartásával tudjuk a legjobban érzékelteni (pl. új kenyér ünnepe stb.).

A természetvédelem – környezetvédelem hitünkéből adódó feladat.

“Globálisan gondolkodni — lokálisan cselekedni” – alapelv érvényesüljön munkánkban, ahol a saját környezetünk iránt kell pozitív érzelmeket kiváltani. Magatartásunkban a környezetre figyelésnek mindennapossá kell válnia. Ennek a szokásnak a kialakítását már kicsi korban el lehet kezdeni pl. hulladékok szétválogatását szülők bevonásával, lemerült elemek gyűjtését stb.

Mit, hogyan és mennyi feladatot tervezhetünk ezen a téren, erősen befolyásolja az óvoda-, lakóhely hagyománya, feltétele, felszereltsége. A családok lehetőségei, “elvárásai”, környezetkultúrája is segíti meghatározni a feladatokat, tennivalókat. Igyekezzünk a célok megvalósításába őket is bevonni, hétvégi közös családi kirándulásokkal, természetvédelmi akciókkal, az óvoda kertjének szépítésével, hulladékgyűjtéssel.

Gondoljunk arra, hogy a gyermekek is befolyásolják szüleik környezeti szokásait, amit az óvodában tapasztalnak, elkezdik otthon is terjeszteni.

Az élet tisztelete, védelme alapvető értéként jelentkezzon munkánkban.

Az óvodás gyermek már képes felfogni, hogy a természetben minden élőlénynek megvan a maga helye és szerepe.

A külső világ, a környezet megismerésére nevelésének tervezésekor mindig a feladatokból indulunk ki,

Ehhez ismernünk és figyelembe kell vennünk a

- helyi sajátosságokat;
- csoport összetételét;
- gondolkodásuk fejlettségét;
- aktualitásokat (jeles napok, ünnepek stb.);
- linearitás – koncentrikusság elvét;
- komplexitást;
- játékosságot;
- gyermekközpontúságot;
- természetszerűséget;
- életszerűséget;
- hagyományokat.

Elsősorban olyan feladatokat szervezzünk, amelyekhez a gyermekek aktív együttműködésére van szükség.

b) Mese, vers

A mese a gyermekek érzelmi-értelmi és erkölcsi fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

A szeretet, a jóság, a gyűlölet, a nagyravágyás, szerénység, összefogás, részvét stb. elvont fogalmait, az emberi érzések viszonylatait konkrét belső képi formában ismeri meg a gyermek. Azonosul a szereplővel, s éppen ebben rejlik a mese érzelemnevelő, jellemformáló hatása.

Amennyiben a népi, vagy irodalmi művek válogatásánál gondolunk a heti bibliai történet üzenetére, mondanivalójuk erősítheti egymást. Természetesen sohasem keverhetjük össze a kettőt (az előadásmódban sem!), csupán a morális gondolat komplexitására gondolunk. Olyan meséket kell tehát vá-

lasztanunk, amelyeknek tanulsága, hangulata nem zavarja meg keresztyén szellemű nevelésünket. Sajnos az otthoni TV-mesék többsége agressziót sugall, éppen ezért kérjük a szülőket az esti mesék személyes elmondására. Ez a bensőséges, intim állapot érzelmi biztonságot nyújt, és a gyermek lelki higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az Biblia üzenetét tolmácsoló verseket különösen keresztyén ünnepi alkalomokra tervezzük. Tanulásukat nem ajánlatos más versekkel összekeverni. Bár az óvodás gyermek szívesen és gyorsan tanul verset, ünnepre készülődve sem szabad akarata ellenére produkáltatni. Csak olyan gyermekek közös szereplésére gondoljunk, akik ezt szívesen, szorongástól mentesen vállalják

c) Rajzolás, mintázás, kézi munka

Isten az embert válaszadó lénynek teremtette. Dolgos, szépérezkű válaszaiban valósítja meg önmagát, emberségét.

Gyermekkorban az érzéki megismerése a főszerep, s főként képekben fogja fel a világot. Rendszerint hároméves kora körül rájön, hogy az így kialakult képzetek kivetíthetők. A világ képi megismerése a személyiségfejlesztés fontos eszköze, így mindent el kell követnünk, hogy a vizuális élmények ne kerüljék el a gyermekeket, s hogy ezekre ábrázolás formájában is válaszolhasson.

A legújabb pszichológiai vizsgálatok igazolják, hogy a gyermek látása nem csupán a szem működésén alapul. Az érdeklődés, a motiváció, a jó légkör befolyásolja azt, hogy környezetünkből mit veszünk észre. Szorongásos helyzetben az emberi agy kevesebbet enged be, mint oldott légkörben, intenzív befogadókészséggel, ráhangolódással. Ebből következik, hogy csak szeretetteljes légkörben lehet alkotni, önmagunkat kreatívan kifejezni, s a felnőtt közreműködése is szükséges ahhoz, hogy megtanulja a gyermek észrevenni az Isten által teremtett természet és az ember harmóniájában azt, ami gyönyörködtető, ami esztétikus.

Az ábrázoló tevékenység legfőbb feltétele, hogy minél több alkalmat adjunk az élményszerzésre. Ez nem csupán abból áll, hogy kirándulni megyünk, bibliai történeteket mondunk, mesélünk, hanem főként abból, hogy figyelmüket ráirányítjuk a jelenségekre. Az óvodapedagógusnak a tevékenységé-

hez szorosan hozzátartozik, hogy élményszerűen ismertetik meg a gyermekkel a szín- és formavilágot, az anyagok természetét, a technikákat, amelyekkel kifejezhetik elképzeléseiket, érzelmeiket, gondolataikat.

A másik feltétel, hogy ábrázoló-festő kívánságoknak az egész nap folyamán teremtsük meg a feltételeit, s olyan légkört, amelyben az ilyenféle foglalatosságnak becsülete van. Így kap készítményt a gyermek arra, hogy templomi esemény vagy a bibliai történet élményeit rajzában, festményeiben is megjelenítse.

Minden anyag, ami létezik – és nem ártalmas az egészségre – alkalmas arra, hogy abból alkossunk valamit. Az anyagok kombinálására adhatunk mintát, de a továbbiakban már ne befolyásoljuk a munkát. A tevékenységben a folyamatra, az ötletességre, eredetiségre és az önállóságra helyezük a hangsúlyt, és ne a végterméket minősítsük.

Amennyiben alkotásaikkal másoknak is örömet szereznek (ajándékozás, kiállítások), motiváltságuk nő. Az egyszerűbb művészi alkotásokkal való ismerkedés pedig esztétikai fogékonyságukat fejleszti.

d) Ének-zene

Kodály Zoltán azt írta: “A zene lelki táplálék és semmi mással nem pótolható. Aki nem él vele: lelki vérszegénységben él és hal. Teljes lelki élet zene nélkül nincs. Vannak a léleknek régiói, amelyekbe csak a zene világít be.”

Németh László pedig: “A rossz zenére szoktatás ma kor-ártalom.”

Az óvodás kor a magyar zenei anyanyelv megalapozásának a korszaka. A református óvodai nevelés óriási lehetősége, hogy a szerető mennyei Atya megismertetésére a református zenei anyanyelvet is felhasználhatjuk. Ennek alapvető kategóriái:

- 1 □ Genfi zsoltárok
- 2 □ Hunharikák (XVI-XVII. századi reformátori magyar énekek és zsoltárparafrázisok) pl. 236. dics. “Mindenek meghallják” vagy 318. “Jer mindnyájan örüljünk”
- 3 □ Vallásos szövegű magyar népdalok (megfelelő teológiai szűréssel)
- 4 □ Revival énekek és Balla Péter énekei
- 5 □ Kontrafaktumok, amelyek az eddig felsoroltak stíluselemeiből építkez-

nek. Énekszöveg fogalmazása, már meglévő dallamhoz, formailag és tartalmilag is figyelembe véve a dallam korábbi szövegét.

Nagyon hangsúlyos az a követelmény, hogy az óvoda és a kisiskola gyermekek meghatározóan ebből a kategóriából válogatott énekeken növekedjenek fel.

Fontos, hogy a református óvoda keresztyén szellemisége a zenei nevelésen keresztül is áthassa az egész napot. Ennek lehetősége az áhítatokon, illetve a hittanalkalmakon kívül az éneklésben rejlik. Egy adott tevékenységi formához szorosan hozzákapcsolhatunk egy-egy éneket és kihasználhatjuk azok rendszeres visszatéréséből adódó lehetőségeket. Pl.

napkezdő ének,
áhítra hívó és áhítatból kivezető ének,
imádság előtti és utáni ének,
rendrakásra felhívó, vagy lecsendesítő ének,
étkezés előtti és utáni ének,
elalvás előtti és utáni ének,
napzáró ének.

Jó szoktatás után a gyermekekben szinte feltételes reflexek alakulnak ki és megvalósul, amit Luther mondott: “Az éneklés a fegyelmezés egyik gyengéd és kedves formája.” Ilyen lehetőség még a név-, vagy születésnap megünneplése áldást kívánó énekkel. Ne feledjük, az ének – legyen az akár népdal vagy népének – csak funkcióban marad életképes (pl. ünnepkörök).

Az éneklés, a hangszerek hangja Istentől való ajándékok. A keresztyén ember számára az egyházi ének egyúttal olyan imádság, amely Istent magasztalja.

Énekelni mindig lehet, amikor arra belső indítást érzünk. Keresztyén énekeink tanítását azonban nem ajánlott a népi gyermekdalokkal együtt megoldani, erre külön alkalmat teremtsünk.

Van olyan példa, amikor a gyermek mindezt összekeveri, pld.: egy 4 éves kislány a Csön-csön gyűrű dallamára ezt énekelte:

Én Is-te-nem, Jó Is-te-nem,
tu-dom itt vagy, most is ve-lem.
Itt vagy Te, ott vagy Te, mert Te vagy.

Ennél szebb bizonyágtételt gyermeki ajakról elképzelni nem lehet, ezért ezt természetesen hagyni kell.

Keresztyén énekeink kiválasztásánál éppen úgy követelmény a hangterjedelem figyelembevétele, mint más gyermekdaloknál, valamint a dallam és szöveg globális élménynyújtása.

A tanulási időszakban vigyázzunk a halk éneklésre, s a pontatlan dallamot azonnal javítsuk, nehogy rosszul rögződjön. Amennyiben a gyerekek már jól tudják az éneket, hangszerrel is kísérhetjük. Ez azonban soha sem nyomhatja el hangjukat.

Az óvodapedagógus énekeljen gyakran a gyerekeknek olyan zsoltárokat, dicséreteket, amelyek nem kerülnek megtanulásra, de szövegüknél és dallamuknál fogva mégis magával ragadóak. A felnőtt példája, zenei ízlése befolyásolja a gyermek zenéhez való viszonyát.

Ritkán a gépi zene is alkalmas lehet zenei élmények nyújtására, de az élőzenét, a közös éneklés örömét nem pótolhatja.

Mint minden területen itt is gondoljunk arra, hogy a művészeti tevékenységeket nem célszerű egymástól elválasztani. A bibliai történet ábrázolásra, dramatizálásra, zenélésre ösztönözhet és ezeknek lehetőségét ne csak biztosítsuk, hanem magunk is kezdeményezhetünk kiegészítő zenei betéteket.

A legfontosabb a közös éneklés örömeinek felfedezése és megszerettetése.

5. Megemlékezések, ünnepek

Az ünnepek szépséget, értelmet adnak a hétköznapiaknak.

A keresztyén óvodákban az ünnepek az öröm, a hálaadás alkalmai gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt.

Megemlékezés a reformációról (október 31.)

A gyerekek az óvodapedagógus elbeszéléséből tudják meg, kik voltak a gályarabok, hogy hitükért vállalták ezt a kemény munkát. Szemléletesebbé tehetjük mondandónkat, ha egy nagy hajót készítünk lapátokkal, s így magyarázzuk el, hogy milyen emberpróbálóan nehéz volt láncra fűzve az evezés. Így megértik, hogy Jézus Krisztus tanításáért, hitükért a nehézségeket is vállalnunk kell.

Adventi időszak és a karácsony

Az ünnepre készülődve elkészítjük a négy gyertyás adventi koszorút a gyermekekkel együtt. A gyertyák gyújtásánál mindig beszélgetünk tennivalóinkról. Nem csak a külső készülődésről, amit közösen végzünk (takarítás, ajándékkészítés szüleinknek, testvéreinknek és a hiányzó gyermekeknek), hanem a lelki várakozásról, az örömhíréről is.

Tudatosítani kell a szülőkből is, hogy mi ezekben a hetekben nem drága ajándékok után rohanunk, hanem elcsendesedve, szívünkben a rosszat eltávolítva és szeretetet árasztva várjuk hálásan a Messiás születésének ünnepét. Az ajándéknak értéke nem lényeges, mert ez csupán örömünk őszinte kifejeződése lehet.

Soha ne beszéljünk Jézuskáról, mert őt kicsinyítő jelzővel nem illehetjük.

Minden erőnkkel sugározzuk azt, hogy a karácsonyfa a jászolban fekvő nagy ajándék nélkül – *“Ne féljeteK, mert Megváltó született nékteK”* – csak hangulat maradna. Jézus születésével azonban világosság támadt nem csak Betlehemben, hanem az egész világon, s ezt jelképezi a gyertyafény a tündöklő karácsonyfán.

Van ahol az ünnepi alkalommal bábokkal betlehemes játékot tekintenek meg a gyermekek, máshol a lelkipásztor mondja el a karácsonyi üzenetet Lukács Evangéliumából, s van, aki filmet vetít az ünnepen.

A közös éneklés, zene még fogékonyabbá teszi a gyermekeket az élmények befogadására. Arra azonban vigyáznunk kell, hogy az “igazi” ünnep meghitt melege a családban várjon a gyermekekre.

Virágvasárnap

“Áldott a Király, aki jő az Úrnak nevében.” (Luk 19,38)

Üzenetét és örömét átéli a gyermek, ha az óvodapedagógus elmondja, hogy miként vonult be Jézus Jeruzsálembe.

El kell mondanunk, hogy Jézus királysága nem olyan, mint a földieké, akiknek a sok pénz és a hatalom a mindenük. Ő a szeretet, az igazság, a békesség és a jóság kincseibe “öltözködve” életét adja értünk úgy, hogy nem uralkodik rajtunk.

A csoportszoba virágokkal díszítése és a gyermekek virágos rajzai mind

aktiválják az ünnep átélését.

Húsvét

Nagypéntek megelőzi a feltámadás ünnepét, de azt javasoljuk, hogy az örömhírré tegyük a hangsúlyt. Jézus vállalta értünk a halált, hogy legyőzze azt, s így nekünk sem kell félnünk, mert mindenek fölött győzött Jézus. A gyermekek könnyen megértik a “győzelem” kifejezést és örömmel csillan fel szemükben: Jézus a győztes! Érzékeltsük a tanítványok örömét, amint találkozhatnak újra Mesterükkel.

A hangsúlyt tehát a feltámadásra helyezzük, így a gyermekekben nem alakul ki félelem, s az igazságot sem torzítjuk el.

Vigyáznunk kell arra, hogy a tojást hozó nyuszt semmiképpen se hozzuk összefüggésbe megváltásunkkal. Szót ejthetünk erről és együtt is készíthetünk hímes tojásokat, de erről, mint néphagyományról – a megújuló élet jelképéről – beszéljünk.

A mennybemenetel ünnepén

Jézus erejéről, visszajöveteléről szóljon a bibliai tanítás.

Pünkösöd

A mennybemenetel történeténél el kell mondanunk, hogy Jézus értünk jött a Földre és visszament az Atyához. Eltűnt ugyan a tanítványok elöl, mi sem láthatjuk szemünkkel, de jelenlétét érezzük, mert Lelkével szívünkbe költözött. A lángnyelveket a gyermek fantáziájával elképzeli, azt azonban nehezebb megértetni vele, hogy ez mindnyájunknak erőt ad, de a tanítványok érzésein keresztül ez is mindig sikerrel jár.

A Szentlélek ereje segít legyőzni a rosszat. *“Ti ismeritek őt, mert nálatok lakik és bennetek marad.”* (Ján 14,16)

Anyák napja, évváró ünnepség

Az Anyák napján és az évváró ünnepségen hálánk kifejezése a lényeg. Mindezt alkalomhoz illő versekkel, bibliai történet dramatizálással, közös énekléssel tehetjük emlékezetessé.

6. Az óvoda és a család együttműködése

A gyermek személyiségének alakulására hatással van minden esemény, amely a család életében zajlik, ezért a gyermekeket saját élethelyzetükkel összefüggésben kell megismernünk és elfogadtatnunk. Rendkívül meghatározó, ha Istenről először a családban hall a gyermek, de erre ma még nem mindig építhetünk. A család funkciói átmeneti társadalmunkban alakulóban vannak, s a nevelést segítő szociális intézkedések egy-egy periódusban ked-

vezőtlenül működhetnek, sérülhetnek. Ezért a megértés és türelmes közeledés alapszemlélete nagyon fontos. Nem lehetünk ítélőbírák, kioktató kívülállók, saját értékrendünk alapján ítélkezők.

A gyermekek személyiségének alaposabb megismerése érdekében a következő tényezők feltárására van szükség:

- a család értékrendje, életvitele, nyitottsága;
- a család szerkezete, generációk, szülők kapcsolata;
- a gyermek helye a testvérkapcsolatban;
- a szülők ambíciói, szokásai, hobbyja;
- a szülők gyermekismerete, nevelési kérdésekben való jártasságuk, elképzeléseik;
- a család anyagi helyzete (lakásmegoldás, munkanélküliség stb.);
- az óvodai neveléssel szembeni elvárásaik.

A kapott információkat bizalmasan kell kezelnünk!

A gyermek fejlődéséért kölcsönös a felelősség, s az együttműködésnek a célja éppen a gyermek optimális fejlesztése.

A családok bevonásának formái

- Az együttműködés a gyermekét beírató szülővel veszi kezdetét, majd az óvodapedagógus családlátogatása az első állomása a személyes kapcsolat felvételének. A gyermek felé megnyilvánuló figyelmességek (egy rajz, kép, ujjbáb) segítik az érzelmi kötődés megalapozását. Készítsük fel a szülőket arra, hogyan viselkedjenek a beszoktatás idején pl. soha se szokjenek el búcsú nélkül.
- Világosítsuk fel a szülőket arról, hogy bármikor betekinthetnek az óvoda életébe. Ebben is segít néhány eligazító szó: mit figyeljen meg, melyik tevékenység mit fejleszt.
- Az aktívan is segítő szülővel meg kell beszélnünk, miként működjön közre a tevékenységek szervezésében, lebonyolításában pl. hobby tevékenység bemutatása a családban, közös kirándulás, barkácsolás, játékok készítése, babaruhák varrása, jeles napokhoz régi használati eszközök bemutatása, helyszíni tapasztalatszerzéshez terep biztosítása, óvodai ünnepek, rendezvények szervezésében vagy a környezet alakításában való részvétel.

- Egyházi ünnepeinken, szeretetvendégségünkön való részvételük módját és lehetőséget ad keresztyén szellemiségünk megismerésére, hitünk elmélyítésére.

Alapvető szabály, hogy mindezek kezdeményezésében az óvodapedagógusok járjanak elől. Gondoskodjunk arról, hogy a szülők és a testület viszonyát a kölcsönös tisztelet és elismerés jellemezze. Alkalmazzunk változatos tevékenységformákat a szülők bevonására, mivel a családok érdeklődése, életrendje egymástól eltérő. Engedjük, hogy ők döntsék el, melyik mód a legmegfelelőbb számukra a programba való bekapcsolódásra. Biztosítsuk őket arról, hogy részvételüket – bármilyen csekély mértékű is az – értékeljük, és juttassuk is kifejezésre elismerésünket.

Próbáljuk bevonni a nevelésbe és az együttműködésbe az egész családot, az apákat és a nagyszülőket, testvéreket is.

Összejövetelünket a szülőknek megfelelő időpontra tervezzük, és segítsük a gyermekek elhelyezését, amikor kizárólag a felnőttek részvételére számítunk.

Az üzenőfüzet, hirdetőtáblák sok információval szolgálhatnak, de a személyes kontaktust, gyakran a szülők lelki gondozását, sohasem pótolhatják.

7. Az óvoda és a gyülekezet kapcsolata

A gyülekezet, a közösségben élő hívők összessége, ahol a gyermekeknek is helyük van. Jézus maga jelentette ki, hogy *“Engedjétek és ne akadályozzátok, hogy hozzám jöjjenek a kisgyermekek, mert ilyeneké a mennyek országa” (Mt 19,14).*

Miért nélkülözhetetlen a gyülekezet és az óvoda kapcsolata?

- A gyermek tapasztalatot szerez arról, hogy a felnőttek éppen olyan bizalommal, szeretettel és alázattal fordulnak Istenhez, mint ahogy azt az óvodai közösségben átélte.
- Örömmel hallja az óvodában megismert bibliai történeteket, aranymondásokat, s ezek megerősítést jelentenek, igazi kinccsé válnak számára.
- A gyermek érzi, hogy van olyan közösség, ahová mindig bizalommal for-

dulhat iskolás korában is.

- A gyülekezet tagjai megismerik a református óvoda nevelőmunkáját, áldásait, s felismerve e szolgálat fontosságát segítik azt.

A kapcsolat kimunkálásában a lelkipásztor vagy általa felhatalmazott presbiter, egyházközségi tag segít. Legyünk itt is kezdeményezők, hívjuk meg őket ünnepségeinkre, szülők-nevelők találkozóira, szeretetvendégségre.

Nagyobb ünnepeink előtt néhány napon át szervezhetünk közös áhítatokat, ahol a gyülekezet, család és az óvoda valamennyi munkatársa együtt van. Erre azért is szükség van, mert a szülők egy része nem kezdeményezné a gyülekezethez való közeledést, ha mi nem adnánk erre lehetőséget és nem segítenénk ezt elő.

Így pedig maga is átéli, hogy *“Milyen jó hálát adni az Úrnak és zengeni neved dicséretét, ó Felséges”* (Zsolt 92,2).

8. A református óvodapedagógus személyisége

Református óvodáinkban olyan pedagógusok dolgoznak, akiket Isten hívott e szolgálatra. Tudatában kell lennünk annak, hogy eszközök vagyunk az Ő kezében.

“Ezért nem azé, aki akarja, és nem is azé aki fut, hanem a könyörülő Istené.” (Róm 9,16)

E szolgálatot csak olyan személy végezheti, aki:

- hívő ember, hitét gyakorló pedagógus;
- *“Gyermekeim, ne szóval szeressünk, ne is nyelvvel, hanem cselekedettel és valóságosan”* (1Jn 3,18)
- ismeri a Bibliát és tanítva tanul;
- munkájához Istentől kéri bölcsességét; *“Az imádságban állhatatosak legyetek, vigyázva abban hálaadással”* (Kol 4,2)
- bízik a gyermekben, hisz annak fejleszthetőségében, ugyanakkor realista és tud örülni az apró lépésekben megtett útnak;
- teljes lényével motivál, “pozitív erőforrás” és példa a gyermek számára;
- minden gyermekben felismeri az erősséget és a szunnyadó lehetőséget;

- hagyja próbálkozni a gyermeket, türelmesen kivárja az eredményt, bátorítja és ösztönzi az újrakezdésre; *“Mindent vizsgáljatok meg: a jót tartsátok meg”* (1Thessz 5,21)
- a hibákat bizalomelőleggel az eredmény oldaláról közelíti meg, és segíti azok kijavítását;
- aki sohasem felejt el Pál sorait: *“Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja.”* (1Kor 3,7)

Az az óvodapedagógus, aki erre törekszik, *“mást felüldít, s maga is üdül”* (Péld 11,25). Szolgálatunkért lehet-e ennél nagyobb jutalom egy életen át?

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

Gyermekek imádsága

Összeteszem két kezem,
Úgy áldlak, jó Istenem.
Te táplálsz testemet,
Fenntartod életemet.

Minden földi szükségem,
betöltöd Te egészen.
Étel, ital ami jó,
Tőled van, Mindenható!

Bármi kell a jó úton,
Ma is megadod tudom.
Hálás szívvel elveszem,
S áldlak, drága Istenem.

Nézem a csillagokat, nézem a napsugarat,
nézem és megtanulom, Isten csodás hatalom.
És engem a porszemet, engem is nagyon szeret.
Irgalma napsugarát, Krisztusban ragyogja rám,
elvette bűneimet a Golgotán.

Kérdem a csillagokat, kérdem a napsugarat,
választ nem ad egyik sem, csak Istent kérdezhetem.
Ő tudja a titkokat, Ő fejt meg azokat.
Látom, hogy Isten vezet, Ő fogja a kezemet,
teljesen rábízhatom életemet.
(ének szöveg)

Jó Atyánk, Istenünk,
Te taníts bennünket,
Jézus Krisztus útján
vezesd a lelkünket,
Szentlelked ereje
növelje hitünket. Ámen.
(Református keresztyén vagyok c. könyvből)

Én Istenem Te légy velem,
Éjjel, nappal őrizz engem,
Ments meg Uram minden bajtól,
Testi, lelki fájdalomtól. Ámen.

Én Istenem, Jó Istenem
becsukódik már a szemem.
De a Tied nyitva Atyám,
amíg alszom vigyázz reám.
Vigyázz kedves szüleimre,
meg az én jó testvéremre.
Hogyha a nap újra felkel,
csókolhassuk egymást reggel. Ámen.
(Református keresztyén vagyok c. könyvből)

Áldd meg Uram tetteimet
Egész napon által,
Engedelmes, jó szívet adj
Játékban, munkában !

Nyisd fel szemeim, hogy lássak,
Szívemet, hogy keresselek,
Vezesd lépteimet, hogy követhesselek
mindörökké, Uram, Krisztusom.

Imára kulcsolom e reggel kis kezem,
Őrizz meg nappal is, Édes jó Istenem. Ámen.

Jó Atyánk Istenünk, Te taníts bennünket,
Jézus Krisztus útján, vezesd a lelkünket. Ámen.

A Te szereteted Uram, nem ismer határokat!
Tenger vagy óceán, hegy és völgy
nem akadály előtted.
Átölelsz minden embert, minden családot,
akárcsak bennünket, - akik most Téged
jóságodért magasztalunk.
Köszönjük Neked jó Atyánk, játékainkat.
Segíts minket, hogy játékainkkal
másokat is engedjünk játszani,
és köszönetet mondhassunk azoknak,
akiktől ezeket a játékokat kaptuk.

Uram Jézusom, azokért imádkozom,
akik ma nem tudnak boldogok lenni,
az édesanyákért, akik aggódnak,
az édesapákért, akik nem tudnak elegendő
pénzt keresni, hogy eltartsák a családot,
a gyermekekért, akik nem tudnak szót fogadni,
imádkozom azokért, akik egyedül élnek
és nincs aki szeresse őket.
(Mary Batchelor: Gyermekek imádságai c. könyvéből)

2. számú melléklet

BIBLIAI TÖRTÉNETEK

kis-középsős korú gyermekeknek ajánlva

Október	2. hét	Teremtés (Isten szeret minket, mindent Ő alkotott. Nála biztonságban vagyunk, Ő vigyáz minden teremtményére. 1Móz1,24 Szemlélődés a közvetlen környezetben: növény-, állatvilág.)
	3. hét	Bűneset Engedetlenség az emberek részéről (Ádám és Éva) Isten szeretete: a szabadító szeretet fiában, Jézus Krisztusban. Figyeljünk Isten szavára, fogadjuk be a szívünkbe Jézust, a Megváltót. A gonosz legyőzött ellenség. 1Móz.3,1-24
November	1. hét	Az özönvíz. Noé és családja megmenekül, Isten az állatok megmentéséről is gondoskodik. 1Móz 6,7-9 A szivárvány jele: szövetség, többé víz által nem pusztul el a föld.
	2. hét	Mózes születése. 1Móz 2 Isten gondoskodik az övéiről, Mózes Isten embere lesz.
	3. hét	Dávid és Góliát 1Sám 17 Dávid azért győzött, mert az Úr vele volt. Góliát nagy ereje és termete semmit nem jelent az Úr nagy hatalma előtt.
	4. hét	Ismétlés A történetekből megismert személyekről beszélgetés. Jellemük, személyiségük kiemelése: engedelmes, Istent tiszta szívből szereti és követi, bátor stb.
December	1. hét	A megígért Szabadító, Jézus Krisztus. Visszapillantás a teremtés történetéig. Isten már gondoskodott az emberek megmentéséről.
	2. hét	Jézus születése, pásztorok hallják a jó hírt, napkeleti bölcsek hódolnak a Megváltó jászola előtt az Úr Krisztusnak. Lk 2
	3. hét	Karácsony megünneplésére készülünk a szülők és a gyülekezet bevonásával
	4. hét	Óvodai szünet (ahol ügyeletet tartanak: zenehallgatás, képes Biblia nézegetése, könyvjelzők, apró díszek készítése)
Január	1. hét	A 12 éves Jézus a templomban Lk 2,41 Jézus az Atya parancsát követi szeretetből. Nem engedetlen földi szüleivel szemben, de teljesítenie kell küldetését mindenkor.
	2. hét	Jézus megkeresztelkedik a Jordán folyóban Mt 3,13 Követi az Atya akaratát, mindenben engedelmes és alázas. Az Atya elfogadja Fia áldozatát.

	3. hét	Péter halfogása Lk 5 Péter Jézus tanítványa lesz, akit a Mester nagyon szeret.
	4. hét	Kapernaumi beteg meggyógyítása Mk 2 Jézus megbocsát, meggyógyít és boldoggá tesz.
Február	1. hét	Jairus lányának feltámasztása Lk 8,40 Jézusnak hatalma van a halál felett.
	2. hét	Jézus megáldja a kisgyermeket Mk 10,14 Jézus azt akarja, hogy a gyermekek is megismerjék őt, és kövessék. Jézus szeret minden kisgyermeket!
	3. hét	Az irgalmas samaritánus példázata Lk 10 Nekünk is szeretettel és segítészándékkal kell lennünk embertársaink iránt, attól függetlenül, ki az az ember.
Március	1. hét	Zákeus története Lk 19 Zákeus élete megváltozik, Jézus megszólítja őt. Jézus szereti a bűnös embert is, és segíteni akar rajta.
	2. hét	Az elveszett bárány példázata Lk 15 Jézusnak is gondja van minden emberre, ahogyan a pásztornak gondja van még legmesszebb, legmélyebbre tévelyedett bárányára is.
	3. hét	Virágvasárnap. Bevonulás Jeruzsálembe Mt 21 Jézus a király. Nem olyan, mint a földi királyok. Ő a Szabadító, alázatos, szolgáló király, aki az embereket megmenti.
	4. hét	Jézus halála, feltámadása Lk 24 Nagy hangsúlyt fektetni az örömhírré: Jézus él, hogy nekünk is életünk legyen. A gonosz hatalma megtört.
Április	1. hét	Jézus megjelenik a tanítványoknak Lk 24,26 Jézus valóban él, milyen nagy öröm ez nekünk!
	2. hét	Jézus mennybemenetele ApCsel 2 Jézus mennybemenetele nem azt jelenti, hogy magunkra maradtunk. Ő ezután is gondot visel az övéiről.
	3. hét	Pünkösöd. A Szentlélek kitöltetése ApCsel 2 Jézus újra velünk van a Szentlélek által. Aki az Úrban bizik, az nem marad magára, mert Isten mindig velünk van, mígnem Jézus Krisztus eljön az ő angyalaival – ahogy megígérte.
Május		Május hónapban ismétlődő kérdések, azaz ismert történetek, példázatok átvétele lehet a feladat. Pl. Kicsoda Isten? Kicsoda Jézus Krisztus? Mit tett értem, értünk Jézus ? Hogyan találom meg őt? Mi a bűn? Van-e „jó” ember? Hogyan tudjuk befogadni Jézust a szívünkbe?

Nagycsoportos gyermekeknek tervezhető anyag

Szeptember		Felidézzük eddigi ismereteinket. (Kicsoda Isten, hogyan szeret minket, mit cselekedett a mi megmentésünkért. Miért kellett megmenteni az embert? Az imádság öröme stb.)
Október	1. hét	Jézus szereti, hívja és megáldja a gyermekeket Mk 10,14 Az Úr Jézus a gyermekeké is. Ő nem válogatja ki az embereket sem korban, sem nemzetiségben, sem képességekben. Mindenkít elfogad, aki Őt keresi, hiszen Ő a Megváltó, aki által minden ember Isten gyermeke, és országának örökös tagja. Úr Jézus, jöjj a mi életünkbe, hogy Téged követhessünk és Rád hallgassunk mindig, mindenben! Amen.
	2. hét	Jézus elhívja tanítványait Mt 4,18-22 Jézusnak tanítania kell az embereket, hogy segítsen a bűnbeesett világon. Halászok voltak első, elhívott tanítványai, akik követve Jézust „emberhalászok” lettek. Azaz embereket vittek Jézushoz, és szabadítottak meg Jézus nevében a bajaiktól. Úr Jézus kérlek, légy az én tanítóm is, szeretnék követni és szolgálni Téged! Amen.
	3. hét	A kánai mennyegző Jn 2,1-12 Jézus mindig, mindenben segít, amikor annak eljön az ideje. Ő és az Atya egy. Fontos, hogy bízunk benne és megtegyük amit Ő mond nekünk. Úr Jézus kérlek add, hogy engedelmes gyermeked lehessenek! Amen.
	4. hét	Isten gondviselése Mt 6,25-31 Jézus megerősíti tanítványait abban, hogy Istennek gondja van az egész teremtett világra, de az emberre a legjobban. Ő mindig mindenről tud, ami velünk történik, és jobban gondoskodik rólunk, mint a legszebben “felöltöztetett” virágról, vagy madarakról. Ismeri szükségleteinket, és adni akar nekünk. Istenem, Atyám a Jézus Krisztus által, kérlek add, hogy rádbízhassam egész életemet, minden gondomat, és teljes szívvel szerethesselek! Amen.
November	1. hét	Aki kösziklára épít Mt 7,24-27 Jézus szavára teljes szívvel figyelni, és azt megtartani annyit jelent, mint teljes biztonságban lenni. Jézus a mi életünk ALAPJA. Ha benne bízunk, olyan erősen állhatunk, mint az a ház, amelyiknek az alapja nagyon erős sziklára épült. Semmi nem árthat neki! Uram! Kérlek Te légy az én életem erős alapja, Te légy az én életem kösziklája, oltalma, menedéke! Amen.

	2. hét	Jézus lecsendesíti a tengert Mt 8,23-27 Jézusnak engedelmeskedni ajándék. Nagy öröm, hogy hallgathatók szavára, neki még a természet erői is engedelmeskednek. Hogyan is ne bízhatnánk Rá egész életünket?! Úr Jézus! Ha Téged érzek magam mellett, ha Te vagy az én szívemben, mitől is kellene félnem? Szeretlek teljes szívemből! Ámen.
	3. hét	Jézus meggyógyítja a bénát Mt 9,1; Lk 5,17-26 Jézus sokakat tanított és sokakat meggyógyított. Ő mindig megkönyörül a bűnös emberen. A béna embert erős hitű barátai vitték Jézus elé, ha másképpen nem mehettek hozzá, megbontották a ház tetefjét, ahol Jézus tartózkodott. Mindenképpen találkozni akartak Isten Fiával. A beteg meggyógyult. Úr Jézus, kérünk Téged, hadd mehessünk a te közeledbe minden bajunkkal, mert csak Te vagy a gyógyító, Benned bízunk! Ámen.
December	1. hét	A legnagyobb parancs Mk 12 Jézus őszintén megmondja az írástudónak, hogyha szereti Istent minden erejéből és teljes szívéből, és szereti embertársait, akkor van közel az Isten országához. Mert Isten szeretet. Jn 3,16 Soha senki nem tehet értünk olyan nagy áldozatot, soha senki nem szerethet úgy, mint Isten! Istenem köszönöm, hogy a Te szereteted olyan nagy, hogy fel sem érhetem, köszönöm, hogy Jézus Krisztus eljött a földre, hogy engem is megmenten. Amen
	2. hét	A legnagyobb ajándék Lukács evangéliuma alapján Jézus Krisztus születését ünnepeljük ebben a hónapban. Eddig is sokat hallottunk az Ő csodáiról, tanításairól. Most átadjuk szívünket annak az örömnek, melyet az angyalok hirdettek Betlehem határaiban: Szabadító született nekünk! Karácsony ajándéka nem más, mint a megígért Messiás. Minden egyéb – a karácsonyfa, az ajándékok – eltörlül karácsony üzenete előtt! Ettől nagyobb ajándékot senki nem kaphat. Köszönöm Istenem, hogy a Megváltó értem is megszületett, add, hogy hálás szívvel befogadjam az én életembe. Ámen.
	3. hét	Karácsony ünnepének megszervezése az óvodában, a család és a gyülekezeti tagok bevonásával. Meghittebb az ünneplés, ha az óvodában tartjuk, mert a gyermekek ott biztonságban érzik magukat, felszabadultabban ünnepelnek, nem szoronganak. Templomba, – karácsony első ünnepén a családdal együtt menjenek el a gyermekek. Természetesen, ha a csoport összetétele lehetővé teszi, nagyon áldott alkalom a gyülekezet közösségében ünnepelni.
	4. hét	December negyedik hete általában óvodai szünet. Ilyenkor meglátogathatjuk a beteget, apró ajándékokat vihetünk a szükséget szenvedő családoknak, vagy öregek otthonába stb. Ezt minden óvónő a saját indíttatása szerint megszervezheti.

Január	1. hét	<p>Jézus növekedett Isten dicsőségére... Lk ev. szerint Beszéljünk arról, hogy Jézus engedelmes gyermekként növekedett, szüleinek engedelmes gyermeke volt. 12 éves korában ámulatba ejtette ismeretével a tudósokat, és kijelentette, hogy az Atya dolgaival kell törődnie. Úr Jézus add, hogy én is engedelmes, jó gyermeke legyek a szüleimnek, mert ez a TE akaratod, és amit Te akarsz, az mind a mi javunkat szolgálja! Ámen.</p>
	2. hét	<p>Jézus megkeresztelkedése Lk.3,21-22 Jézus engedelmes, és szolgálni akarja az Atyát, követve akaratát. Ő nem volt bűnös, soha nem követett el bűnt, de a Jordán folyóban megkeresztelte Keresztelő János, mint az embereket. Az Atya örömmel elfogadta Fia szolgálatát, és látható formában – mint egy galamb – szállt reá. Köszönöm Úr Jézus, hogy vállaltad a közösséget az emberekkel, az emberekért, hogy megmentsél minket. Köszönöm, hogy nekünk is példát adtál. Ámen.</p>
	3. hét	<p>A tékozló fiú Lk 15,11-24 Ebben a példázatban Jézus a legszebben mondja el, hogy milyen Istenünk van: olyan, mint a példázatbeli apa, aki azonnal megbocsát, és magához ölel, ha „visszatérünk”, akár milyen rosszat is cselekedtünk. Köszönöm Istenem, hogy TE irgalmas és szerető Isten vagy, engeddd, hogy mindig Hozzád találjak! Ámen</p>
	4. hét	<p>A jerikói vak gyógyul Lk 18,35 Vajon mi észrevesszük-e, hogy mellettünk van Jézus? Vajon tudunk-e olyan őszinte hittel kiáltani, mint a Jerikóban élő vak koldus? Egy biztos: ha teljes szívvel kiáltunk az Úrhoz, ő ma is csodákat tesz a mi életünkkel, mert Ő nem változik, kegyelme örökké tartó. Jézusom, add, hogy megláthassalak, adj kérlek látó szemeket és halló füleket, és én dicsérlek Téged! Ámen.</p>
Február	1. hét	<p>Ötezer ember megvendégelése Jn 6 Jézus előtt nincsenek korlátok, nincs olyan, amit meg ne cselekedhetne. Ő azt is tudja, hogy az embereknek szükségük van kenyérre. Úr Jézus! Köszönjük, hogy nap-mint nap gondoskods a kenyérünkről is. Kérjük add, hogy hálával fogadjuk a mi mindennapi eledelünket! Ámen.</p>

	2. hét	Bethesdai gyógyítás Jn.5 Jézus észreveszi betegségünket is. Segít rajtunk. Nekünk sem szabad figyelmetlenül elmenni egy beteg ember vagy óvodástársunk mellett, hanem imádkoznunk kell érte, és vele együtt – a gyógyulásért –, a szabadulásáért. Uram add, hogy segítségére legyek a betegeknek, és megvigasztaljam őket a TE igéddel! Ámen.
	3. hét	Ismételjük át, amit eddig hallottunk! Jézus engedelmes, szelíd, segít a betegeknek, megszanja az éhező embert, parancsol a természeti erőknek. Kicsoda lehet hozzá hasonló? Köszönjük Úr Jézus, hogy megismertünk, és szolgálhatunk Neked! Milyen boldog ember az, akinek Te vagy a Megváltója! Ámen.
Március	1. hét	Jézus bevonul Jeruzsálembe Mt 21 Mennyire téved az ember, amikor azt gondolja, hogy Jézus a földi dicsőséget keresi, mint a földi királyok! Utolsó útjára készül, – amikor bevonul Jeruzsálembe. Szamárháton vonul be, nem fényes hintón, pedig övé a hatalom, Ő Isten Fia. Mégis alázattal vállalja a mi megmentésünket. Dicső Királyom! Megváltóm, teljes szívemből és teljes erőmből szeretlek! Fogadd el az én imádságomat! Ámen.
	2. hét	Az utolsó vacsora Mt 17 Jézus utoljára vacsorázik a tanítványaival, készül a mi megváltásunkra. Elmondja a tanítványoknak, hogy az Ő emlékezetére mi is hasonlóképpen cselekedjünk (Úrvacsora) Elmondja, hogy egy tanítvány majd elárulja őt. Úr Jézus! Kérlek, fogadj el tanítványodnak, és add, hogy soha ne felejtsem el, TE vagy a mi Megváltónk! Ámen.
	3. hét	Jézus halála, feltámadása Jn 20,24 Tamás megszegyenül, amikor a feltámadott Jézus valóban felismeri. Jézus megbocsájtotta Tamás hitetlenségét, de bizonyára elszomorodott tanítványa kételkedő szavain. Úr Jézus, kérlek erősítsd gyenge hitemet, hogy soha senki ne téríthessen el Tőled! Ámen.
Április	1. hét	Az Emmausi úton Lk 24,13-35 Jézust nem ismerik fel a tanítványai. El vannak foglalva saját gondjaikkal, és a húsvéti események után bizonytalanok. Amikor megismerik Urukát, szívüket végtelen öröm tölti el. Kérünk, Úr Jézus, add, hogy megismerjünk mindenkor, és add, hogy a TE közelséged erősítsen meg minket! Ámen.

	2. hét	Jézus mennybemenetele ApCsel 2 Szomorú lenne azt hinni, hogy Jézus már nem lesz velünk, emberekkel. Majd egyszer visszajön, de addig magunkra vagyunk. Erről szó sincs, mert Ő megígérte, hogy velünk marad a világ végezetéig. Köszönöm Uram, hogy megérthetem szeretetedet, és elhihetem, hogy TE sohasem vagy távol tőlünk! Ámen.
	3. hét	A pünkösdről ApCsel. 2 Jézus megtartotta ígétét! Elküldte a pártfogót, a Szentleket, akit a pünkösd tanítványok különös örömmel fogadhattak, és melynek látható jelei voltak. A Szentlélek Isten azóta is mindig velünk van, és erősít minket Jézus visszajöveteléig. Ó, mi megváltott emberek, így énekeljünk: Halleluja!
	4. hét	A pünkösdről (ismételten) Beszéljünk arról, hogy Isten, az Ő Szentleke által velünk van. Még a felnőttek sem ismerhetik a titkát, szemmel nem láthatják, de szívükben érezhetik. A Szentlélek megtanítja a mi szívünket arra, hogy hogyan maradhatunk Isten gyermekei, Jézus Krisztus megváltottjai. Atyám! Én imádlak, leborulva áldlak, úgy szeretlek! Úr Jézus imádlak, leborulva áldlak, úgy szeretlek! Szentlélek imádlak, leborulva áldlak, úgy szeretlek! (Ezt a háromsoros éneket imádságként az óvodások is elmondják. Énekelni is igen szép.)
Május	1. hét	Pál apostol megtérése ApCsel 9 szerint Mekkora csoda történt Pál életében, aki szerette Istent, de nem ismerte Jézus Krisztust ! Az élő, megdicsőült Krisztus Pál életét megváltoztatja, és átrendezi feladatát: neki Jézust kell hirdetnie. Köszönjük Urunk, hogy adtál olyan embereket, akik által szóltál hozzánk is, hogy a mi életünk a tiéd legyen. Ámen.
	2. hét	Kijelentés János apostolnak Jel 12,1-6 Amit a gyermekek is befogadnak: János apostol volt az a tanítvány, aki utoljára hirdette az embereknek Jézus üzenetét. Jézus biztosít arról, hogy visszajön, egészen biztos. Köszönjük Urunk, hogy örömmel várhatjuk a Te visszajöveteledet! Ámen.
	3-4. hét	Az éves anyagból válogassunk ismétlést, történeteket, példázatokot, melyeket évzáró ünnepélyen elmondhatunk. Törekedjünk arra, hogy minden iskolába induló gyermeknek legyen saját Bibliája.

3. számú melléklet

ÉNEK–AJÁNLAT

Felhasználható irodalom:

1. Énekeskönyv
magyar reformátusok használatára
Magyarországi Református Egyház kiadása
Budapest, 1990.
2. Jertek énekeljünk (gyermekénekek)
Vasárnapi Iskola Szövetség kiadása
Budapest, 1990.
3. Harangszó (énekek gyermekeknek)
Szerkesztette: Draskóczy Balázs
Kiadó: a Református Egyházzeneészek Munkaközössége
Budapest, 1994.
4. Dicsérjétek az Urat (gyermek és ifjúsági énekek)
Szerk: Berkesi Gábor, Draskóczy László, Hamar István
Kiadó: Református Fiatalok Szövetsége
Budapest, 1993.
5. A kis Jézus aranyalma
Szerk: Darabán Géza
Brunsztik Teréz Óvóképző Főiskola
Szarvas, 1992.
6. “Csillagoknak teremője”
(az Óvónők Kiskönyvtára sorozat keretében)
Márton Áron Kiadó
Budapest, 1993.

ÉNEKEK ÓVODÁSOKNAK A REFORMÁTUS ÉNEKESKÖNYVBŐL

(A Doktorok Kollégiuma Ének-zenei Bizottságának javaslata)

(A satírozott jelölés az állandó funkcióhoz kapcsolás lehetőségét jelzi.)

sorsz	cím	megjegyzés	használat
Ref. ék. magyar református zeneanyanyelv			
157	Könyörülj rajtunk		imádság előtt
158	Ha te meg nem		
161	Siess Keresztván		
174	Atya Fiú Szentlélek		hittanórára, áhítatra hívogató
196	Mondjatok dicséretet		
225	Nagy hálát adjunk		zh-ra
236	Mindenek meghallják		
241	Szent vagy örökké	+261	Kegyelmes Isten szöveggel zh-ra
254	Mindenkoron áldom		
255	Mely igen jó		zh-ra
261	Kegyelmes Isten	241-re	1,3, (te kicsi szolgálodat)
278	Dicsőült helyeken		zh-ra
283	Az Úrnak jóvoltá	278-ra	l. v. (teremtő,+évszakok)
310	Küldé az Úr Isten		
315	Krisztus Urunknak		zh-ra
316	Az Istennek szent		zh-ra
318	Jer, mindnyájan		
326	Dicsőség mennyben az		
351	Emlékezzünk ez napon		zh-ra
358	A Krisztus mennybe	+374	mindkét szöveggel
428	Látod, Úr Isten szívünket	335-re	
475	Imádkozzatok és		zh-ra
496	Hálát adunk néked		napkezdésre 1,2,3 stb.
501	Adjunk hálát		étkezés előtt 1,3,4. vsz.
507	Néked mennyei Atyánk		elalvás előtt 1,6. vsz.
509	Ne jöjjön szememre addig álom	74-re	elalvás előtt 1,6.vsz. nagy csoport- nak

<i>Ref. ék. nem magyar (de református zeneanyanyelv)</i>			
81	Örvendeztetek		
116	Szeretem és áldom az Úr Istent		
134	Úrnak szolgái		
136	Dicséritek az Urat		
150	Dicséritek az Urat		zh-ra
160	Minden teremtett állatok	nem zenei anyanyelv	
299	Jézus hív, bár zúg	nem zenei anyanyelv	
434	Vezess Jézusunk	nem zenei anyanyelv	

EGYÉB KIADVÁNYOK

sorsz	cím	megjegyzés	használat
HARANGSZÓ			
9	Az Úr Jézus szenvedése		
14	Harang szava, hogyha		
16	Vasárnapi harangszóra	kérdéses - Kiment a ház	
19	Már mi haza indulunk		napzáró ének
21	Bércet, rónaságot		
24	Jézus míg a földön járt		
34	Jézusunknak életében		
39	Én Istenem, jó Atyám		napzáró ének
DICSÉRJÉTEK AZ URAT			
9	Vihar zúg		
22	Vígan zengjetek cit.		
23	Tegnap harangoznak		
38	Mikor pünkösöd napján		
59	Krisztus szava lakozzék		
62	Kik az Istent szeretik		

JERTEK ÉNEKELJÜNK			
18	Karácsony, karácsony		
23	Messze földön	vö: Ev: 549	A kis Jézus - szöveggel
38	Újlesztendő		
41	Örvendezz, örvendezz		
86	Szívünk zengje már		
112	Jézus kopogtat		
206	Itt az írás	hanghiba: „mától a” é hang	
209	Kimegy a magvető	Ev: 531 vari?	Serkenj fel szöv. (anyák napja)
257	Jövel Jézus	inkább: Kirje, kirje kisdedecske szöveggel ill.	az étkezési témához pedig a ref: 501-t, vagy Áldd meg-t
185	Szívem csendben	nem zenei anyanyelv	imádság, áhítat előtt
256	Áldd meg édes Istenünk	nem zenei anyanyelv	étkezés előtt
J. É. ZENEHALLGATÁSRA			
10	Csendes éj	nem zenei anyanyelv	
14	Hadd zengjen	nem zenei anyanyelv	
17	Jöjjetek Krisztust	nem zenei anyanyelv	
20	Kirje, kirje		
24	Mostan kinyílt		
28	Ó gyönyörű szép		
39	Dicsőség néked		
49	Erdő mellett		
159	Megy a pásztor (kétsz.)		
215	Sűrű erdő mélyén	nd.-t is! Elment a madárka	

Jertek énekeljünk (gyermekénekek)

Megtanulásra:

11. Csillagfényes éjszakán
12. Dicsőség mennyben az Istennek
13. Éjszaka árnya
18. Karácsony, karácsony
22. Mennyből az angyal
23. Messze földön
35. Pásztorok, pásztorok
38. Újlesztendő
41. Örvendezz, örvendezz
44. Pünkösöd áldott
57. Két kezünket összetéve
67. Dicsérd Istent
79. Jézusról szól énekem
86. Szívünk zengje
88. Zengjük együtt
91. Kicsi katicabogár
109. Jézus hív
112. Jézus kopogtat
138. Kis szívem
197. Ó, mily csodás
203. Főember az úton
206. Itt az írás
208. Két fia volt
209. Kimegy a Magvető
210. Lakodalom készül
211. Mikor a királyfi
213. Páncélba bújt
220. Vihar tombol
248. Vezess Jézusunk
257. Jövel Jézus

Jertek énekeljünk (gyermekénekek)

Zenehallgatásra a nevelő előadásában

5.	Angyalok kara	156.	Királyi gyermek
6.	A szeleknek lengő	159.	Megy a pásztor (kétsz.)
7.	Áldott örömidő	165.	Tüzed Uram, Jézus
9.	Bim-bam, bim-bam	166.	Velem vándorol
10.	Csendes éj	167.	Egy szív érettem
14.	Hadd zengjen	168.	Fel, barátom
17.	Jöjjetek Krisztust	171.	Ne aggodalmaskodjál
19.	Karácsony ünnepén	177.	Te csak az Istennek
27.	Ó, égi Gyermek	185.	Szívem csendben
28.	Ó, gyönyörű szép	215.	Sűrű erdő mélyén
29.	Ó, jertek, zengjünk	229.	Ó, vigyázz kicsi szem
32.	Örülj föld	239.	Tégy Uram engem
34.	Pásztor, pásztor	241.	Jézus nyájas és szelíd
39.	Dicsőség néked	244.	Szívembe jöjj
43.	Szentlélek, jövel	256.	Áldd meg édes Istenünk
49.	Erdő mellett		
52.	Ha a reggel ránk virrad		
55.	Imádkozz minden reggel		
56.	Itt az este		
58.	Már nyugosznak		
59.	Mennyben lakó		
60.	Ó, terjeszd ki		
63.	Atyám, én imádlak		
65.	Áldjad lelkem		
66.	Áldjuk a mennyei		
69.	Fenn a csillagok		
76.	Jézussal élni		

Református Énekeskönyv

Klasszikus magyar dicséretetek:

154.	Úr Jézus mely igen drága	310.	Küldé az Úr Isten
161.	Siess Keresztyén	315.	Krisztus Urunknak áldott születésén
162.	Ím bėjöttünk nagy örömben	316.	Az Istennek szent anyyala
196.	Mondjatos dicséretet	318.	Jer, mindnyájjan öröljünk
225.	Nagy hálát adjunk	326.	Dicsőség mennyben az Istennek!
235.	Hallgass meg minket	351.	Emlékezzünk ez napon
236.	Mindenek meghallják	358.	A Krisztus mennybe felméne
241.	Szent vagy örökké	380.	Jövel, Szentlélek Úr Isten
254.	Mindenkoron áldom az én Uramat	436.	Örölj, szívem
256.	Mely igen jó az Úr Istent dicsérni	475.	Imádkozzatos és buzgón kérjete
278.	Dicsőült helyeken	500.	Krisztus, ki vagy nap és világ

Nem magyar eredetű énekek

77.	Az Istenhez az én szómat	264.	Áldjad én lelkem
81.	Örvendezzete	274.	Ki Istenének átad mindent
134.	Úrnak szolgál	299.	Jézus hív, bár zúg, morajlik
136.	Dicsérjete az Urat	395.	Isten szívén megpihenve
150.	Dicsérjete az Urat	434.	Vezess Jézusunk
165.	Itt van Isten köztünk	460.	Amint vagyok
167.	Jöjj, mondjunk hálaszót	463.	Isten élő Lelke, jöjj
200.	Ó, maradj kegyelmeddel		

Tanítás céljára a gyermekek számára a könnyebb énekek közül válogatunk, a nehezebbeket a nevelő előadásában hallgassák meg!

Harangszó (énekek gyermekeknek)

5-7 éveseknek

9.	Az Úr Jézus szenvedése	21.	Bérvet, rónaságot
14.	Harang szava, hogyha szól	24.	Jézus míg a földön járt
16.	Vasárnapi harangszóra	34.	Jézusunknak életében
18.	Könyörölj rajtunk, Úr Isten	39.	Én Istenem, jó Atyám
19.	Már mi haza indulunk	48.	Ellene mondok az ördögnek

A Doktorok Kollégiuma ének-zenei bizottságának
hozzászólása a 3. sz. melléklethez

A 3. sz. mellékletben közöltek közül a *következőket ajánljuk*:

(A kihagyottakat, nem tartottuk a célnak megfelelőnek - zenei, tartalmi, esztétikai, református zene-anyanyelvi szempontok miatt.)

sorsz	cím:	megjegyzés:	dön- tés:	más-k ént:	
	Jertek énekeljünk				
12	Dicsőség mennyben	ref.:326:1-3	+		
18	Karácsony, karácsony		+		
23	Messze földön	vö: Ev: 549	-	+	Ev.: 549 A kis Jézus - szöveggel
38	Újlesztendő		+		
41	Örvendezz, örvendezz		+		
44	Pünkösöd áldott		-	+	Piros Pünkösöd napján szöveggel vagy/és ref:374
79	Jézusról szól énekem		-	+	helyette ref.: 196 Mondjatok dicséretet
86	Szívünk zengje már		+		
88	Zengjünk együtt	B: 568 Vigan	-	+	DU: 22 Vigan zengjétek
109	Jézus hív	ref.: 299:1,2,5	+		
112	Jézus kopogtat		+		
203	Főember az úton	B:638, DU 12	-	+	szöv? Kádár Ferenc: Betlehemi csillag
206	Itt az írás	hanghiba	+		
209	Kimegy a magvető	Ev: 531 vari?	-	+	Serkenj fel szöveggel (anyák nap.)
213	Páncélba bújt	ez jó (DU:4?)	-	+	helyette: Tinódi ref: 161:6??
248	Vezess Jézusunk	Ref: 434:1	+		
257	Jövel Jézus	szöv?	?	+	Kirje, kirje kisededcske szöveggel ill. az érkezési témához a ref: 501-t

sorsz	cím:	megjegyzés:	dön- tés:	más-k ént:	
	J. É. hallgatás				
6	A szeleknek lengő	DU. variánst	?		
7	Áldott örömidő		?		Ó te üdvadó???
10	Csendes éj		+		
14	Hadd zengjen		+		
17	Jöjjetek Krisztust		+		
19	Karácsony ünnepén	nehéz	-	+	inkább 20, 24
28	Ó gyönyörű szép		+		
39	Dicsőség néked		+		
49	Erdő mellett		+		zenehallgatás felvételről

56	Itt az este		+?		milyen szituációban
58	Már nyugosznak		+?		milyen szituációban
159	Megy a pásztor (kétsz.)		+		
185	Szívem csendben	tanulni is	?		én javaslom H.P.
215	Sűrű erdő mélyén		+		csak nd.-t? Elment a madárka G.I.
241	Jézus nyájas és szelíd	ref: 469	?		javaslom mert pentaton H.P.
256	Áldd meg édes Istenünk	tanulni is	?		javaslom H.P.

sorsz	cím:	megjegyzés	dön- tés:	más-k ént:	
	REF. ék. magyar				
161	Siess keresztyén		+		
196	Mondjatok dicséretet		+		
225	Nagy hálát adjunk		-	+	zh-ra
236	Mindenek meghallják		+		
241	Szent vagy örökké	+261	-	+	a Kegyelmes Isten szöveggel zh-ra
254	Mindenkoron áldom		+		
256	Mely igen jó		-	+	zh-ra
278	Dicsóült helyeken	szöv?	-	+	zh-ra
310	Küldé az Úr Isten		+		
315	Krisztus Urunknak		-		zh-ra
316	Az Istennek szent		-	+	zh-ra
318	Jer, mindnyájan		+		
326	Dicsőség mennyben az		+		
351	Emlékezzünk ez napon		-	+	zh-ra
358	A Krisztus mennybe	+374 A pün- kösdnek	++		mindkét szöveggel
475	Imádkozatok és		-		zh-ra

sorsz	cím:	megjegyzés	dön- tés:	más-k ént:	
	REF.ék.nem magyar				
77	Az Istenhez az én		-	+	zh-ra
81	Örvendezetek		+		
134	Úrnak szolgálj		+		
136	Dicsérjétek az Urat		+		
150	Dicsérjétek az Urat		-	+	zh-ra
299	Jézus hív, bár zúg		+		nem zene-anyanyelvek
434	Vezess Jézusunk		+		nem zene-anyanyelvek

sorsz	cím:	megjegyzés	dön- tés:	
	Harangszó			
9	Az Úr Jézus szenvedése		+	
14	Harang szava, hogyha		+	
16	Vasárnapi harangszóra		+	
18	Könyörülj rajtunk	Ref: 157	+	B.T.: inkább a ref.: 158-t ??
19	Már mi haza indulunk		+	
21	Bércet, rónaságot		+	
24	Jézus míg a földön járt		+	
34	Jézusunknak életében		+	
39	Én Istenem, jó Atyám		+	

DC bizottság munkatársai:

Bódiss Tamás	Fót
Gattyán Ilona	Kecskemét
Hargita Péter	Budapest - Nagykőrös
Szénási Jánosné	Pécs
Zákányi Bálint	Budapest

4. számú melléklet

Alkalmi versek, elbeszélések

KARÁCSONY

Viszem én is

Hallottuk a nagy örömhírt
Betlehembe menjünk,
Valami kis ajándékkal
Föl kell kerekedjünk.

Mi lapult a zsákok mélyén?
Szép fehér kendőbe
Jó gomolya sajtot tettek,
Tejet tömlőbőrbe.

Így beszéltek a pásztorok,
Vagy hasonlóképpen.
És mindegyik zsákot fogott,
Elindultak szépen.

Egy kis bárányt nyakon fogtak
Hónuk alatt vitték,
Egész úton énekeltek
Mind kitarta szívét.

Viszem én is nagy örömmel
Magamat elébe,
Életemet teszem Jézus áldott,
Szent kezébe.

Somogyi Imre : Karácsony

Betlehemi fényes csillag
A szívemben ragyog,
Ezért nagy a boldogságom,
Mert Jézusé vagyok.

Ó, de jó így, mert nem félek,
Bátor az én szívem.
Betlehemből mennyországba
Ő elvezet híven.

Kicsi szívem, mint a gyémánt
Szerte szórja fényét,
És a fényben megláthatom
Az Úr Jézus képét.

Betlehemi fényes csillag
Ragyogj mindig szebben,
Hogy örökké együtt járjunk
Jézus és én, ketten.

Karácsonyi versek

Úr Jézus, mit adjak
karácsonyra Néked ?
Odaadom, fogadd el
gyermek - szívecskémet!

Hogyha angyal lennék,
szépen énekelnék,
Ha kis pásztor volnék,
eléje borulnék.

De csak gyermek vagyok,
Néki mit adhatok?
Te adsz nekem tudom,
Új szívet Jézusom!

Úr Jézus, ugye tudod,
hogy jöttödöt vártam?
S kis szívem, előtted
egészen kitártam.

Kitártam, hogy jászlad legyen
ma és mindörökre,
a fényedből egy kicsi szikrát
szórjak a szívekre.

Egy-kettő-három-négy...
Te kis cipő, hová mégy?
Tudom, amit tudok én!

Egy-kettő-három-négy...
Te kisgyermek hová mégy?
Se erdőbe, se rétre,
Az Úr Jézus elébe!

Egy-kettő-három-négy...
Jézus nálam szállást végy!
A szívemet kitárom,
Térj be hozzám, Királyom!

Győri József: Karácsonyi ima

Karácsony szent ünnepén
Szívből kívánom,
Legyen béke a szívekben,
S az egész világon.

Szent karácsony ünnepében
Öröm van a magas égben.
Mert itt sok kisgyermek ajka
Jézus Krisztust magasztalja.

Szülessen meg az Úr Jézus
Mindenki szívében!
Töltse be az egész földet
Igazi, szent béke.

Úr Jézus, ki értünk jöttél,
S, egy ilyen napon megjelentél,
Add, hogy újjászülessünk,
S, mindig Téged kövessünk!
Ámen

Almási Mihályné: Köszönöm

Úr Jézusom köszönöm, hogy
Megszülettél értem.
Pedig már előre tudtad
Mennyi lesz a vétkem.

Áldom drága szent Nevedet,
S, elmondom most Néked:
Nagyon akarlak szeretni!
Segíts ebben, kérlek!

Siklós József: Kitáruló szív

Jézusom a szívemet Előtted kitárom,
Boldogító jöttödöt én már várva-várom.
Hozd magaddal ünnepünk égi fényességét,
Boldogságot, jóságot, reménységet, békét.

Vízi István: Isten ajándéka

Isten engem úgy szeret, hogy jobban már nem lehet,
Ajándékkal meglepett, elküldött egy Gyermeket.

Jézus azért született, hogy megváltson engemet.
Benne hívő emberek kapnak örök életet.

Iványi Tiborné: Bár lehetnék

Bár lehetnék fényes csillag
Betlehemi égen!
Mindenkinek mutatnám
Az utat a sötétben.

Bár lehetnék kicsi jászol
Puha szalmafekhely,
Átölelném az Úr Jézust
Mind a két kezemmel.

Bár lehetnék, bár lehetnék
Tiszta szívű gyermek,
Kérlek téged drága Jézus
Bennem is szüless meg!

Siklós József: Karácsonyi kérdés

Mikor Jézus született messzi Betlehemben,
nem jutott a fogadóban Neki egy csöpp hely sem.
Ha keresték : Hol is van?
- Ott fekszik a jászolban!

Jézus ma is körbe jár szerte a világban,
zörget szívek ajtaján hideg éjszakában.
Most épp hozzád érkezett!
- Ugye, be is engeded?

Siklós József : Szent karácsony napján

Szent karácsony napján boldog minden gyermek.
Karácsonyfa alján ajándéokra lelhet.

Sok örömet szerez cukor, könyv és játék,
de a gyermek Jézus a legszebb ajándék.

Boros Gergely: Bölcsek

Kelet mágusai tényleg bölcsek voltak,
Jézus jászolához örömmel indultak.

Ma is az a világ legbölcsebb embere,
ki felkeresi Őt, s együtt marad vele.

Lukátsi Vilma : Meditáció

(vershallgatásra)

... meglehetne volna,
hogy ne istállóba,
– márványpalotába,
pihe-puha ágyba -
küldje a világra...

- de ha így lett volna,
tudnának-e róla
azok a szegények,
akik ma is élnek?
S vele mit érnének?

Megtehetne volna,
hogy nyomorék, csonka
más utakon járjon,
s ő csak szépet lásson
ezen a világon...

- de ha így lett volna,
lenne bizodalma
hozzá sok betegnek?
csúfnak, elesettnek,
akik hozzá esznek?

Megtehetne volna,
hogy gonosztól óvja,
s ki rosszat mond róla,
lesújtja a porba,
rostából kiszórja!

- de ha így lett volna,
mind, aki elmondja,
hogy bűnökben szenved,
akit nem szeretnek,
- de bűnét megbánta -
kérne-e kegyelmet?

S kapna-e kegyelmet?

HÚSVÉT

Erdélyi locsolóvers

Szép húsvét reggelén
Harang zúgásában
Megállok a lányok
Kicsi kapujában.

Adjon Isten
Derűs húsvét napját
Díszítse bokréta
A legény kalapját.

Hintsd Uram áldásod
Húsvét hajnalában
Magyar kislányoknak
koszorú hajába.

S ha már idejöttem
Nem mehetek haza
Míg nem kerül piros tojás
kicsi tarsolyomba.

Erdélyből származó locsolkodó vers keresztyén gyermekeknek

Felderült a hajnal ragyogó sugára
minden jó keresztyén háznépe javára.
Én is ím egy boldog örömet hirdetek,
hogy Jézus feltámadt, – ezért örvendjete!
Frissítő rózsavíz van itt a kezemben,
Ezt hoztam a húsvét emlékezetére.

Húsvétra

Húsvét reggel
tavaszi kedvvel
zeng a berekben:
Feltámadott!

Egei kéklik
szelei végig -
Zúgják az erdőn:
feltámadott!

Dongói dongják,
méhei zsongják,
kórusban mondják:
Feltámadott!

Lepkési írnok,
bimbói nyílnak,
fűből virítják:
feltámadott !

Égi madárkák
dalolva szántják
az új barázdát:
Feltámadott!

Tavaszi van íme,
hatalmas ige
zuhog a szívre:
Feltámadott!

(Ünnepeljünk együtt! Evangéliumi színdarabok)

Füle Lajos : Feltámadott

Minden fűszálon
virágzik a fény,
minden kis ágon
bimbó-, rügy-özön!
Tavaszi rétek, erdők közepén
gyönyörű utam
járom ... Köszönöm!

ANYÁK NAPJA

Dsida Jenő: Hálaadás

Köszönöm Istenem az édesanyámat!
Amíg ő véd engem nem ér semmi bánat!
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restel.
Áldott teste, lelke csak érettem fárad.
Köszönöm Istenem az édesanyámat.

Köszönöm a lelkét, melyből reggel, este
imádság száll Hozzád, gyermekéért esdve.
Köszönöm a szívét, mely csak értem dobban
– itt e földön senki sem szerethet jobban!
Köszönöm a szemét, melyből jóság árad,
Istenem, köszönöm az édesanyámat!

Áldd meg édesanyám járását-kelését,
Áldd meg könnyhullatását, áldd meg szenvedését!
Áldd meg imádságát, melyben el nem fárad,
Áldd meg két kezeddél az édesanyámat!
Haldd meg jó Istenem, legbuzgóbb imámat:
Köszönöm, köszönöm az édesanyámat!!!
(Aranyhárfa c. verseskötet)

A Nagymamákat is

Gyermekszívemet hála járja át,
és köszöntök ma minden nagymamát,
akik szeretve szolgálnak nekünk,
megértő szívvel örülnek velünk.
Minden örömünk megtízszerezik,
s a bánatunkat mind megfelezik.
Áldja meg az Úr nemes szívüket
és jutalmazza szeretetüket!

A REFORMÁTUS KERESZTYÉN HITTANTANÍTÁS ÓVODAI
PROGRAMJA

Készítette : Kajtárné Deák Ildikó

református óvónő, katechéta

Lektorálta : Dr. Pálhegyi Ferenc
főiskolai tanár

Budapest, 1998

BEVEZETŐ GONDOLATOK

*“Szeresd a gyermeket! - Még néki szárnya van,
A csillagok közé ő még el-elsuhan
S kitárja vitorán a mennyek ajtaját :
Hiába könyveid, hiába lángeszed,
Az Isten titkait ki nem kémlelheted,
Csak gyermeklelkeken át.”*

*(Móra Ferenc: Szeresd a
gyermeket!)*

— részlet —

Szerte az országban, református gyülekezeteink lelkes gyermekmunkásai végeznek katechézist, már az óvodáskorúak között is. Szaporodnak az egyház keretében, irányítása alá tartozó óvodák, s Istenünk kegyelme számos önkormányzati óvoda kapuját is megnyitotta.

Mindezekkel a lehetőségekkel jól kell sáfárkodnunk, s nem mindegy hogyan, milyen szakértelemmel, milyen vezérfonal alapján végezzük az óvodások közötti hitoktatást !

A ránk háruló felelősséget csak növeli az óvodai nevelés specifikussága, amely a 3 – 6 év közötti gyermek életkori sajátosságaiból következik.

Az itt közölt program a 3-18 éves korig terjedő HITOKTATÁSI RENDSZER ELSŐ LÉPCSŐFOKA. Alapozó jellegű, mely struktúrájában, követelményrendszerében az Óvodai Nevelés Alaprogramjában foglaltakhoz

igazodik.

I. AZ ÓVODAI HITTANTANÍTÁS CÉLJA, FELADATA, HELYE AZ ÓVODAI NEVELÉS RENDSZERÉBEN

AZ ÓVODAI HITTANTANÍTÁS CÉLJA

Az óvodai hittantanítás, lelki nevelés közelebbi célja:

- A 3-6 éves gyermekek evangéliumi nevelésén keresztül történő harmonikus lelki fejlődése;
- A bibliai történetek, az imádság és ünnepek szeretetteljes, bensőséges légkörével a megfelelő érzelmi biztonság kialakítása;
- Az óvodapedagógus és a katechéta személyén keresztül a gyermeki bizalom kiépítése a szerető Mennyei Édesanya felé;
- A gyermek istenélményein keresztül a család életének kedvező alakulása

Az óvodai hitoktatás távlati célja:

- A gyermek hitre jutása és Jézus Krisztus melletti, korának megfelelő, döntéshez való segítése;
- Majdan tudatos, hívő református gyülekezeti tagokká válása;
- A keresztyén hit ismereteinek elsajátítása.

AZ ÓVODAI HITTANTANÍTÁS FELADATA

A célok megvalósulása érdekében az alábbi feladatokat kell megfogalmazni:

- Az evangéliumi nevelőmunka fogja át az óvodás gyermek személyiségének egészét, vagyis a keresztyén tanítás terjedjen ki az érzelmi (emocio-

- nális), értelmi (mentális), közösségi (szociális), valamint testi (szomatikus) szférákra egyaránt;
- Feladatunk a gyermeki érdeklődés, rácsodálkozás, felismerés elindítása Isten tetteire, megváltó munkájára;
 - Keresztyén erkölcsi tartalmak elplántálása, úgy mint személy válogatás nélküli szeretet, megbocsátás, önzetlenség, ragaszkodás, stb.;
 - Az óvodai hittan foglalkozások tartalmi és formai felépítése illeszkedjen a 3-6 éves gyermek alapvető tevékenységi formáihoz (játék, munka, tanulás);
 - Az imádságok meleg, elfogadó, megsejtető atmoszférája az Isten jelenlétét, közelségét éreztesse;
 - Az énekek tartalmukkal és dallamukkal egyaránt a bibliai tanítás elmélyülését szolgálják, valamint az esztétikai élmények erősödését.

AZ ÓVODAI HITTANTANÍTÁS HELYE AZ ÓVODAI NEVELÉS RENDSZERÉBEN

Az óvodai nevelés szerves része egész nevelési rendszerünknek. Alapvető keretek érvényesülése jellemzi: a gyermek gondozása egészséges életmódra nevelése, és az egyéni bánásmód. Meghatározzák továbbá a gyermekek tevékenységi formái; a játék, a munka, a tanulás, amelyek közül elsődleges a játék, mint a gyermek leghatékonyabb nevelési eszköze.

Az óvodai tevékenységek, nevelési területeket foglalnak magukba, melyek egymásra hatva erősítik és fejlesztik a gyermeki személyiséget. Ezek közül a legkiemelkedőbb nevelési terület az anyanyelvi nevelés, mely kihat az irodalom, a zene, vizuális kultúra, a környezet megismerésére irányuló nevelésre, valamint segíti a matematikai nevelést- és a testnevelést.

Az óvodai nevelésben működő dialektikus egységet és fejlődést befolyásolják az egyéb nevelési színterekről érkező impulzusok.

Mindezek ismeretében kell helyet találnunk az óvodai nevelés rendszerében az óvodai hittantanításnak.

Az óvodai hittantanítás létjogosultsága teljesen világos Jézus Krisztus missziói parancsát tekintve (Mt 28,18).

Az egyháznak tehát megbízása és feladata az Istentől kapott gyermekeknek, mint drága kincseknek felelősséggel történő hordozása.

A gyermek elsősorban Istené. Nevelésük kellő komolysággal vállalt kötelességünk. Ezért illesszük be az óvodai vallástanítást a gyermekek alapvető nevelési keretei közé.

Vagyis, olyan feltételek között folyjon az evangéliumi tanítás, nevelés, amely figyelembe veszi a 3–6 éves korú gyermek életkori sajátosságait, utat enged a játékosságnak, a játszva tanulásnak, az egyéni bánásmódra is hangsúlyt fektetve. A hittantanítás tehát:

- segítse az anyanyelvi nevelést a gyermekek számára ismert fogalmak használatával, a már meglévő tartalmak bővítésével, gazdagításával,
- vezesse a gyermekeket új távlatokhoz, felismerésekhez a környezet megismerésre nevelésében,
- járuljon hozzá a képzelet, fantázia, emlékezet fejlődéséhez a bibliai történetek kiválasztásában,
- erősítse a gyermeki készséget, jártasságok kialakulását a vizuális és manuális tevékenységek során,
- ének- és zenehallgatási anyagával a gyermekek zenei képességeinek alakításában vállaljon részt,
- élő kapcsolat kialakulására törekedjen a család, az egyház és az iskola nevelési színterein.
- Isten- és gyermekközpontú világlátásával, előítéletektől mentes, kölcsönösen alkalmazkodó szolgálatával, valamint biblikus látásmódjával tiszta szemlélet hordozója legyen,
- a fent felsoroltak termékeny megvalósítása útján az óvodai hittantanítás az óvodai nevelés nélkülözhetetlen részévé válik, és gazdagíthatja a gyermeknevelés eredményességét.

II. A TANULÁS TARTALMA

Úgy is fogalmazhatnánk, hogy mit tanítsunk?

A 3-6 év közötti gyermek talán első kézből, az óvodában hall majd Istenről, Jézus Krisztusról. Ezért rendkívül fontos, hogy a válogatásra került történetek hangsúlyosan, a szerető, a gyermekekre külön figyelmet fordító, imádságot meghallgató Atya Istent emeljék ki.

Az első óvodai évben a Szentírás gyermekekről szóló történeteit ismerhetik meg, vagy legalábbis egy-egy kiemelkedő személyiség gyermekkorára került feldolgozásra. A kiscsoportosokhoz hasonló korú gyermekek történetei, akik a Biblia lapjairól lépnek elő, közel álló témája a 3-6 éves korosztálynak.

A gyermekség-történetek motiváló erejűek, és könnyebb a szereplőkkel az érzelmi azonosulás kialakítása is. Mottója: GYERMEKEK A BIBLIÁBAN.

A kiscsoportban októbertől kezdve 16 történet követi egymást, eltérően a középső és nagycsoport anyagmennyiségétől.

Ennek oka az ún. beszoktatási időszak, amely az először óvodába kerülő gyermekek zökkenőmentes “átállítását” igyekszik elősegíteni. A szeptember hónap minden gyermeknél a kapcsolatok felvételének, az óvodai szokások kialakulásának ideje. Nem jó ezt az időt frontális foglalkozásokkal megzavarni. Másként alakulhat mindez az egyházi óvodákban, ahol a keresztyén óvónők a beszoktatási időben is találhatnak olyan pillanatok, amelyekben módjukban áll a sírós gyermekek szívét egy-egy imádsággal, zsoltárral megnyugtatni, félelmüket eloszlatni (“A mi Mennyei Atyánk akkor is itt van és vigyáz ránk, amikor apa és anya dolgoznak...”).

Középső csoportban a 4-5 évesek egész éven át (szeptembertől júniusig) Jézus Krisztus 18 csodálatos tettein keresztül ismerkedhetnek meg a Megváltónkkal. Ennek az évnek ezért az a mottója: JÉZUS TETTE.... A történeteken keresztül az a fő cél, hogy az igeszerű elmondással, tanítással a gyermek megszeresse és megismerje Jézust. Ugyanakkor ne felejtjük el együtt említeni az Atyával, aki azért küldte az emberek közé Jézust, mert nagyon szerette őket. Ez a szeretete örökké tart, tehát soha el nem múlik!

Ne féljünk Isten Fiát hatalmas, titokzatos Úrnak bemutatni, aki erősebb a természetnél, az embereknél, a betegségeknél! Hadd kezdjék csodálni Jézust

a kisgyermek!

A nagycsoportosok pedig még több ismeretet zárhatnak szívükbe Jézusról, hiszen a következő 18 történet a JÉZUS MONDTA... címet viseli. Az 5-7 évesek között már komoly evangéliumi és erkölcsi tanításnak számítanak pl. Jézus példázatai, melyeket számukra is érthetővé és befogadhatóvá lehet tenni.

Mind három év tervezetében szerepelnek ünnepek, amelyek a közbeeső óvodai szünetek miatt nem kaphatnak kellő mennyiségű ismétlést. Mégis, ahogyan a csoport fejlettségi szintje megkívánja, a szünetek után egy-egy ismétlő, elmélyítő foglalkozást beiktathatunk.

A karácsony Jézus Krisztus születésére történő emlékezés. Ez az ünnep fő mondanivalója!

Még akkor is, ha a gyerekek szívét az ajándék-várás, a “mit kapok?” izgalma hatja át.

A legkisebbek is jó ha tudják, hogy Jézus Krisztust az Atya Isten küldte el közénk. Ő a mi legnagyobb ajándékunk! Úgy jött a világra, mint bármelyik ember. Az Isten választott neki apukát és anyukát, akik fölnevelték és vigyáztak rá.

A nagyobbak már megismerkedhetnek a születés-történet érdekes részleteivel is.

A húsvét ünnepét se a tojást hozó nyuszika, no meg a locsolkodás töltse be, hanem az Isten szabadítása. Jézus azért halt meg, hogy az Atya ne ránk haragudjon a bűneink miatt. Jézus kibékítette Istent.

Az Úr Jézus Krisztus mennybemeneteléről (áldozócsütörtök) és a pünkösdről a legnehezebb talán igeszerűen és gyerekszerűen beszélni.

Annyit azért elmondhatunk, hogy Jézus Krisztus haza ment, az otthonába, ahol várták Őt. S, hogy ne maradjunk egyedül, ajándékkul elküldte a Szentlelket, aki megbátorít, vigyáz ránk, megvigasztal.

A három óvodai korcsoportban felsorakoztatott történetek lehetővé teszik a szabad választást. Egy hónapra két történet íródott, de az alapos megismerés és elmélyítés érdekében egy történetet érdemes körbejárni több héten át.

Így ugyanabban a történetben más-más nézőpont választással, változatos szemléltetéssel, játékos ismétléssel, kézimunkával erősödik meg az isteni

üzenet befogadása.

Az énekek rendkívül fontos részei a foglalkozásoknak. A válogatás a Harangszó, a Jertek énekeljünk!, a Dicsérjétek az Urat! c. gyermek- és ifjúsági énekeskönyvek, valamint a református gyülekezeti énekeskönyvek voltak.

A válogatásnál tekintettel kellett lenni a gyermekek hangterjedelmi adottságaira, értelmi fejlettségére, sőt még mozgásigényére is!

Ezért e szempontoknak megfelelő, tartalmilag és esztétikailag is helytálló ének- és zenehallgatási anyag gyűlt össze. Az utóbbit hangterjedelem-korlátozás nélkül, csupán a szövegértésre koncentrálva állítottuk sorba.

A zenehallgatási darabokat ne a megtanítás szándékával mutassuk be, hanem az érdeklődés, a rávezetés, a lelki és esztétikai élmény miatt. Bár még így is a gyermekek többszöri kérésére, az ismétlések során ezek közül is elplántálódik a szívükben, zenei emlékezetükben.

A zenehallgatási darabok nagy részét a gyülekezeti énekek – zsoltárok, dicséretetek – teszik ki, melyeket hangszerrel vagy anélkül lehet bemutatni. Egyszerűbb dallamú, szövegű dalocskákat szívesen kísérenk mozgással is a gyermekek. Tanítsunk ezek közül is néhányat, hiszen változatossá, mozgalmassá teszik a foglalkozásokat, ugyanakkor megkönnyítik a rögzítést.

Pl.: Ég a gyertya ég ... – mutatóujjak az égő gyertyák.

Csodálatos Jézus szeretete... – kezekkel, testtartással fejezzük ki a szeretet magasságát, mélységét, szélességét.

A kezdeményezéseken és foglalkozásokon tanult énekeket református óvodákban a nap folyamán bármikor énekelhetjük.

Egyik fontos távlati célunk a gyermekek önálló imádkozó életre nevelése. Ennek megfelelően éljünk az imádság különböző lehetőségeivel. Tanítsunk legelőször a gyermekeknek kötött imádságokat, amelyeket a foglalkozások előtt és után csendben, közösen elmondunk. Egyházi óvodában több alkalom készítetük az imádságra. Étkezések, lefekvések előtt és után, a nap bármely szakaszában módunkban áll hálát adni, köszönetet mondani Istennek.

Hallják a gyermekek a felnőtteket a saját szavaikkal is imádkozni, az ilyenkor imádságaink mindig legyenek rövidek, néhány mondatból állóak, a gyermekek számára is érthetőek és róluk szólóak. Ha már fejlettebb bátrabb gyermekek is vannak a csoportban, idővel megkérhetjük őket, hogy most ők

mondják el a kötött imádságot mindenki nevében. Találjuk meg a különféle járható utakat a gyermekek önálló imádságra vezetésében.

Az aranymondások komoly szerephez jutnak a gyermekek hitre jutásában. Hiszen a hit hallásból van, az Isten igéje által. S mivel a gyermekek könnyedén és szívesen memorizálnak, így a történetekhez kapcsolódó egy-egy mondatot meg tudják jegyezni. Hasznos, ha a megtanított igéket időről - időre ismételtetjük és kis képekkel, jeleket készítünk a könnyebb bevésés elősegítésére.

Az aranymondásokat – melyek a történetek központi gondolatát kell, hogy összefoglalják – változatosan, szívesen, sokféle módszerrel tanítsuk. Ugyanakkor élethelyzetekben, adott szituációkban emlékeztessük is a gyermekeket az igék megcselekvésére, hogy azokat ne csupán az emlékezetükben őrizzék.

(A MELLÉKLET segítséget ad az énekek és az aranymondások megválasztásában is.)

A TANULÁS MÓDSZERTANA

Úgy is kérdezhetnénk, hogyan tanítsunk ?

- Röviden : a.) igeszerűen,
 b.) gyermekszerűen.

a.) Az igeszerű, biblikus tanítás azt jelenti, hogy a változatos és szemléletes történet elmondás következtében sem sérül az ige eredeti jelentése. Vagyis többet, jobbat mást nem mondunk, mint amennyire a Szentírás Szerzője tanít. Annyi információt közvetítünk, amennyit megértettünk a Bibliából, s amennyit hiteles, igeszerű tanításból kaptunk. Ugyanakkor vigyázva, hogy "tejnek itala" legyen, könnyű és emészthető, gyermeki táplálék, amely az egészséges lelki növekedést szolgálja. Ebben nyújtanak segítséget katechetikai kurzusaink.

b.) A gyermekszerű tanítás feltételezi, hogy elvont fogalmak, magyarázatok helyett a gyermeki nyelvben használatos szavakkal, kifejezésekkel élünk. Az óvodáskorú gyermekek gondolkodásának fő jellemzője a konkrét szemlélethez kötöttség. Gondolkodása az észlelésbe, a képi látásba ágyazódik. A nyelvi, fogalmi síkon működő gondolkodás csak a nagycsoportban, illetve annak végén alakul ki általában. Addig szemléletes-cselekvő és szemléletes-képszerű a gyermeki gondolkodás. A kommunikáció pedig együtt fejlődik a gondolkodással. Amint gondolkodása nagyobb teljesítményre lesz képes, úgy változik beszéde is struktúrájában és szóanyagában.

Ezek ismeretében az igeszerűség és gyermekszerűség minden alkalom vezérlő elve legyen !

A kiscsoportos gyermekség-történetek során ügyeljünk arra, hogy a zavart és félelmet keltő epizódokkal ne terheljük őket.

Például:

- Mózes születésénél ne azon legyen a hangsúly, hogy a bábáknak a kisfiúk elpusztítása volt a feladatuk, a fáraó törvénye szerint.
- Sámuel nevelkedésénél ne az "otthagyas" motívuma jelenjen meg, mikor Anna fogadalmat tesz, hiszen az alig óvodába járó kicsik így is feszültséggel vannak tele, vajon jönnek-e értük az óvodába ? Inkább úgy mondjuk el, hogy édesanyja papnak szánta a fiát és ehhez a templomban

kellett sok mindent megtanulnia.

- Naámán gyógyulásánál a kislánynak jusson a főszerep, akit ugyan elvittek otthonából, de nem félt, hanem bízott Istenben, hogy még így is őrzi őt. Hasonló helyzetet élnek át a kicsik is, amikor kórházba kell menniük, vagy nélkülük mennek el a szüleik távolabbra.
- Az ünnepeknél is a szerető Úr Jézus és a szabadító Isten jelenléte járja át a gyermekek szívét. A betlehemi gyermekgyilkosságot ne kapcsoljuk a születés-történethez! Jézus álljon az újszövetségi történetek középpontjában. Húsvétkor pedig Jézus halálát és feltámadását nem ajánlott kettéválasztani. A kettő szorosan összetartozik, a halálból való újjáéledésre helyezve a hangsúlyt.
- Egy alkalommal mindig lezárt cselekményű történeteket szólaltassunk meg a kis- és középső csoportokban főként, hiszen a 3-5 éves gyermek nem képes összekötni az események szálait. Nagycsoportban már két vagy három részre bontva, folytatásban is mondhatunk történetet, mert a gyermekek gondolkodásának fejlettsége ezt lehetővé teszi.

Az óvodás gyermek életkori sajátosságai szabják meg a módszerek, szemléltető eszközök használatát. Jó, ha ezekkel sem ésszerűtlenül bánunk, mert kár egy alkalomba belezsúfolni a különböző érdeklődést felkeltő eljárások sokaságát, ugyanúgy a szemléltető eszközök többféleségét.

Azonkívül döntő szerepe van a módszerek kiválasztásában a tartalomnak. Mihez szeretném felhasználni? Történet-elmondáshoz, vagy énekléshez, esetleg aranymondás tanításhoz? És nem utolsósorban a gyermekmunkás (katechéta) személye is meghatározza a választást. Hisz mindannyian különbözőek vagyunk, más és más ragadja meg a gyermekeket általunk.

Az alábbiakban olyan módszerekről olvashatunk, amelyeket a pedagógiai gyakorlatban alkalmazhatunk.

Elbeszélés, vagy leírás. A legtöbbet használhatjuk a bibliai történetek elmondásánál. A lényeg, hogy minél mélyebb hatást gyakoroljunk hallgató-ságunkra. Fontos, hogy lássák és tudják a gyermekek, hogy nem mesélünk, hanem “igazi”, de régen megesett történetet hallgatnak. **Gesztusaink, mimi-kánk, testtartásunk, átélésünk** egyaránt fejezze ki a történet tartalmát. a

nevelő emlékezetből, könyv nélkül, arca és hangja játékaival keltse életre a történetet.

Magyarázat-ra van szükség egyes először hallott szavak, kifejezések megértésénél vagy már meglévő ismeretek helyes mederbe terelésénél (angyal, böjt, saru, áldás, apostol, lator, stb.).

Fontos a **szemléltetés** vagy bemutatás, melyeket nagy gonddal kell kiválasztani lehetőségeinkhez képest. Úgy helyezzük el a gyermekeket, hogy mindegyikük lássa a szemléltető eszközt. **Az eszközök megnézhetőek, kézbe adhatóak** (a gyermek szereti több érzékszervével is “befogadni”) valamint lényegre szorítkozóak legyenek. Ne csak kész szemléltető eszközökre szorítkozzunk – flanel, mágneses tábla, plastikográf, írásvetítő, diavetítő –, hanem magunk is készítsünk szemléltető eszközöket: síkbábok, kesztyűbábok, ujjbábok, képeskönyvek, leporellók, makettek, terepasztalok, stb.

Jó módszer a **beszélgetés**, mely épülhet a gyermekek élményeire, **tapasztalataira**, az óvónő és a katechéta **bizonyágtételére**, spontán kérdések megválaszolására.

A **gyakorlás**, általánosan használt módszer, készségeket, képességeket fejlesztünk általa. Követelménye a **rendszeresség**, pl. énekeknel, aranymondásnál, nem pedig a szűrőpróbaszerűség. Kicsiknél **változatos** gyakorlási módokat kell kitalálni.

Az **ismétlés**, az ismeretek rögzítését célozza, de a tudás ellenőrzésének is hatékony eszköze. Összefonódik a gyakorlással.

Az **ellenőrzés** és **értékelés** lényeges, hogy folyamatos legyen, az **alkalmak egész ideje alatt** megjelenjen. **Dicséret**ek, buzdítások, **hibajavítások** formájában ölt testet. Az alkotó munkában közös tevékenységekben van szerepe.

Ezek a legfontosabb, óvodáskorú gyermekek között végzett, tanítói munkában alkalmazott módszerek. Hatékonyságuk csak megfelelő körültekintéssel érvényesül.

A TANULÁS SZERVEZETI FORMÁI

Az óvodában a gyermekek egyik oldalon spontán, a másik oldalon a fejlesztés érdekében szervezett módon tanulnak.

Amikor spontán, önkéntelen módon tanulnak (kiscsoport), akkor a nevelő a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányíthatja a tanulás folyamatát. Ilyenkor a motiváló erő, maga a tanulás. De fölkeltheti az érdeklődést maga a problémaszituáció (Miért borult el az ég?), és az önállóságra való törekvés ereje is (Ki tudja átugrani ezt a padot?).

Az óvodai szervezett tanulás rendjét megfogalmazza – a gyermekből kiindulva – az Óvodai Nevelés Programja. Az óvodai hittanfoglalkozást a szervezett tanulás két módozatához kell alakítani.

Valamennyi korcsoportban a foglalkozások egyik alapvető szervezeti formája a kötetlen foglalkoztatás. Kiscsoportban a testnevelésen kívül csak ezzel lehet élni. Tehát a hittanfoglalkozásoknak is kötetlen jellegűeknek kell lenniük a 3-4 éveseknél. (Ez mégsem oldható meg ott, ahová hetente egy vagy két alkalommal jár ki a katechéta.)

Így itt is kötött foglalkozást kell kialakítanunk, nem erőltetve valamennyi gyermek részvételét, hanem tiszteletben tartva a kicsik önkéntességét.

Középső és nagycsoportban szervezhető valamennyi foglalkozási ágból kötött és kötetlen foglalkozás. Ez adekvát érvényes a hittantanításra is.

A kötetlen szervezeti forma: (kötetlen foglalkozás = kezdeményezés)

- Jelenti a gyermekek önkéntes részvételét;
- Egyházi óvodákban is alapvető szabály, hogy nem zavarhatja meg a kialakult játékot, ezért körültekintést igényel az időpont megválasztása;
- Az időpont megválasztása is kötetlen, tehát történhet a nap bármely időszakában, amikor erre a nevelési helyzet alkalmat ad;
- Úgy “indítsa” a nevelő a kezdeményezést, hogy abba az éppem nem

játszó gyermekeket vonja be tapintatosan;

- Kötetlen a foglalkozásokon történő elhelyezkedés; a legkülönbözőbb variációk lehetségesek (földön, széken, kispárnán ülve, bármely pontján a csoportszobának, vagy azon kívül, kint a szabadban);
- A gyermekek a kötetlen foglalkozások alatt, érdeklődésük erősödése vagy lankadása folytán be- és kikapcsolódhatnak a foglalkozásba.

A kötött szervezeti forma : (kötött foglalkozás)

- más magatartást, hozzáállást, alkalmazkodást igényel a gyermektől;
- a kötöttség nem jelentheti a gyermekek spontán érdeklődésének és aktivitásának korlátozását;
- minden gyermek számára egyszerre kezdődik és fejeződik be, ez azonban nem jelenti, hogy mereven, az óvodai élettől idegen módon;
- kötött foglalkozás alatt se vágjanak egymás és a nevelő szavába a gyermekek, hanem jelentkezés útján hallgassák meg egymást;
- a térkialakításban és helyszervezésben a célszerűség és az áttekinthetőség legyen a döntő. Az óvónő, katechéta mindenkit lásson.

Ebben az életkorban az emlékezetbe vésés, tanulás a tevékenységbe ágyazottan fejlődik. Ezért a hittanfoglalkozások szervezését úgy kell irányítani, hogy a manuális - ábrázoló tevékenység beépüljön a foglalkozásba, vagy pedig a következő héten az ismétlő - elmélyítő tevékenységet szolgálja.

A kézimukát szervezhetjük:

a.) Mikrocsoportos foglalkoztatásként, amikor kisebb csoportokban, vagy párban, egymásra figyelve dolgoznak a gyermekek.

b.) Frontális foglalkoztatásként, amikor az óvónőre/katechéta figyelve a csoport együtt oldja meg a feladatot, közben beszélgetnek, énekelnek, már tanult, ismert dalocskákat.

Hittan foglalkozás hetirendje :

Korcsoport	Kötetlen foglalkozás	Kötött foglalkozás	Időtartam
3-4 év	bármikor	az óvodával történő megbeszélés szerint	10 - 15 perc
4-5 év	bármikor	1	20 - 25 perc
5-6-7 év	1	1	30 - 35 perc

REFORMÁTUS KERESZTYÉN ÓVODÁK HITTANTANÍTÁSÁNAK KÖVETELMÉNYRENDSZERE

Kiscsoport: (3-4 éves korban)

- Az óvónő, hitoktató segítségével tudjanak elmondani kettő, három, 4-6 soros rövid, kötött imádságot;
- Az imádság előtti perceket csendes várakozással töltsék ;
- Az imádság ideje alatt ne foglalkozzanak mással ;
- A felnőtteket utánozva tudják az éneket mozgással kíséni ;
- A bibliai történetekhez kapcsolódó és egyéb mozgásos énekek közül legalább négyet segítséggel tudjanak elénekelni ;
- A zenehallgatásként bemutatott zsoltárokat, énekeskönyvi éneket, valamint gyermekdalokat érdeklődéssel hallgassák;
- Figyelmesen, szívesen hallgassák a bibliai történeteket, kérjék azok ismétlését ;
- Ismerkedjenek meg a koruknak és református hitigazságaiuknak megfelelő Képes Gyermekek Bibliával, gondosan bánjanak a könyvekkel;
- Képekről, szemléltető eszközökről fel tudják ismerni a szereplőket és a cselekmény egy-egy mozzanatát;
- Az aranymondások közül emlékezetből fel tudjanak idézni négy, öt egy-egy mondatból álló igeverset;
- Tanuljanak meg legalább egy-két, ünnephez kapcsolódó verset;
- Ismerkedjenek meg a helyi református templommal vagy imaházzal;

Középső csoport: (4-5 éves korban)

- Az óvodapedagógus és hitoktató által elkezdett imádságokat tudják folytatni önállóan is (étkezés, pihenés előtti, utáni imádságok);

- A tanult énekek közül hatot biztosan, helyes szövegejtéssel énekeljenek;
- A bátrabb, önként jelentkező gyermek egyedül is énekelhet az óvónő segítségével;
- Az énekekhez tartozó egyszerű mozdulatokat, mozgásokat (körben járás, tapsolás, kopogás, stb.) egyöntetűen, folyamatosan, esztétikusan végezzék;
- Szokják meg, hogy a zenehallgatás nemcsak öröm és gyönyörködtetés, hanem imádság is, melyet kellő áhítattal hallgassanak;
- Várják és kérjék a bibliai történeteket, a cselekmények mögött – segítséggel – vegyenek észre erkölcsi tartalmakat (szeretet, megbocsátás, önzetlenség, segítségnyújtás);
- Törekedjenek ezek megvalósítására a mindennapi életben ;
- Szívesen lapozgassák a Gyermek Bibliát, valamint bibliai témájú képes irodalmat (pl. Bibliai képeskönyv);
- Az aranymondások közül öt-nyolc igeszakaszt ismerjenek;
- Ünnepekhez kapcsolódóan legalább három-négy keresztyén szellemiségű verset tanuljanak meg a gyermekek;
- Látogassanak el többször is a református templomukba, imaházukba az óvodai év alatt, ismerkedjenek meg a gyülekezet lelkipásztorával;
- Az óvodai csoport, valamint a család egyaránt igyekezzen kiépíteni a gyülekezettel kapcsolatát.

Nagycsoport: (5-6-7 éves korban)

- Az előző két év során tanult imádságokat önállóan tudják, alkalmazni;
- Ha az egyes gyermekek fejlettsége megengedi, akkor a nevelő tegye lehetővé, hogy saját szavaikkal is tudjanak néhány mondatban imádkozni a gyermekek;
- Emlékezzenek vissza az elmúlt évek tanult énekeire, ezekhez még az új énekek közül nyolcat tudjanak tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni;
- Olyan biztonsággal énekeljenek, hogy az énekeket csoportosan és egyé-

nileg is tudják elkezdni ;

- Figyelmesen hallgassák a zenehallgatási darabokat;
- Várják és kérjék a bibliai történeteket;
- Segítsenek a történetmondás, – hallgatás – körülményeinek a kialakításában;
- A történetek hit és erkölcsi vonatkozású tartalmát próbálják megvalósítani életükben;
- A folytatásban hallott történetek szálait össze tudják kötni;
- Legyenek kedvenc bibliai szereplők, hőseik, akik példaképükké válhatnak;
- Az ismert történetek közül tudjanak bábozni, dramatizálni, ábrázolni számukra kedves jeleneteket;
- Az aranymondások közül tíz tudjanak fejből;
- A Gyermek Bibliát elmélyülten nézegessék, kérjék belőle a kedvenc és a még nem hallott történetek olvasását is;
- Lássanak teljes Bibliát;
- Négy-öt, ünnephez kapcsolódó verset tanuljanak meg;
- Otthonosan mozogjanak a helyi református templomban, imaházban;
- Meglévő ismereteiket rendszerezzék, illetve újakhoz jussanak koruknak, fejlettségüknek megfelelő bibliai tárgyú társasjátékokkal, kirakókkal, puzzle- játékokkal (pl. Bibliai Memória).

VI. KAPCSOLATOK MÁS NEVELÉSI, OKTATÁSI SZÍNTEREKKEL

Az óvodai hittantanítás és a család kapcsolata:

Az óvodai hittantanításnak a családi katechézisre kell épülnie.

A kettő összhangja biztosíthatja a gyermekek harmonikus lelki fejlődésének menetét.

Az otthonról hozott, mélyen bevéődött lelki élmények, az első – Istenről, hitéletről kapott – ismeretek erősödhetnek meg és bővíülhetnek az óvodai gyermekközösségben.

Az óvodai hittantanítás tehát csak a családdal együtt tudja hatékonyan feladatát betölteni, célját elérni.

Mégis tapasztalataink sajnos azt mutatják, hogy az óvodai hittan-tanításban részt vevő gyermekek családjai túlnyomó többségben nem hitvallásos, hitüket gyakorló emberek. Ezért a velük való együttműködés körültekintőbb, megfontoltabb szolgálatot igényel, valamint kitartó imádságos háttérmunkát.

A szülőkkel, családokkal való kapcsolat felvételének lehetőségeit óvodapedagógusoknak és katechétáknak egyaránt keresniük kell.

A kapcsolatkeresés és kapcsolattartás formái:

- Csoportos találkozások, szülői értekezletek, amelyeknek helyéül az óvodát, templomot, gyülekezeti termet választhatjuk.
- Családok látogatása, amely a kölcsönös megismerkedést, tájékozódást szolgálja. Amennyiben a látogatás alkalmával a gyermek is otthon van, őt is próbáljuk meg bevonni a beszélgetésbe.
- Ha csupán a szülőkkel találkozunk, úgy alkalmunk adódhat a gyermekkel kapcsolatos problémák megbeszélésére. Egyébként erre a fogadóórák adottak.

- Szülők látogatása az óvodában, ahol az ún. nyílt nap keretében betekinthetnek az egyházi óvodák mindennapi tevékenységébe, ill. a hittanfoglalkozások menetébe.
- Közös programok szervezése, amelyben a szülő nem csupán megfigyelőként vesz részt, hanem aktív közreműködőként (pl. séták, kirándulások, munkadélutánok, ajándékkészítő alkalmak).
- Részvétel az óvodai, gyülekezeti ünnepek, rendezvények örömeiben.
- Bibliatanulmányozó, ismeretterjesztő előadások szervezése.
- Evangélizáció, hitmélyítő alkalmak rendezése.
- Kisgyermekes keresztyén nevelésével foglalkozó könyvek terjesztése, filmek vetítése.

Az óvodai hittanítás és az egyház kapcsolata :

Az óvodákban folyó vallásnevelést végző testvérek (óvodapedagógusok, katechéták) Krisztus Urunk személyes elhívása, valamint a helyi egyházközségek vezetőinek megbízása alapján végezzék odaadó szolgálatukat.

Feladatukat Isten és az emberek előtti komoly helytállással és hűséggel töltésük be.

- A gyermek egyházi ünnepeken, gyülekezeti alkalmakon való részvételéhez, bizonyoságtételéhez csináljanak kedvet.
- Legyenek segítségül abban, hogy a gyermek bekapcsolódhasson a vasárnapi gyermek-istentiszteleti csoportokba.
- Szeressenek részt venni a gyermekek gyerekdélutánokon, kirándulásokon, kötetlen programokon.

Az óvodai vallásnevelés és az iskolai hittanítás kapcsolata :

Az óvodából való átmenet közel olyan várakozással és feszültséggel teli, mint amikor először lép óvodába a kisgyermek. Tudjuk, mennyi kötöttséget tűrő magatartást, alkalmazkodni tudást, feladatvállalást jelent ez a 6-7 éves

gyermek számára. Ezt lehet áthidalni a következő kezdeményezések ki-
próbálásával:

- A kétoldalú átlátogatás biztosítása a gyermekek és nevelők részéről egyaránt;
- Ismerjék az óvodai és iskolai hittantanítást végző testvérek egymást, egymás munkáját, tartsanak módszertani továbbképzéseket;
- Tartsák egymással a jó testvéri kapcsolatot oly módon is, hogy ima-közösségben, bibliatanulmányozó közösségben keressék a dialógus lehetőségeit;
- Közös kirándulások, gyermekdelutánok szervezése, ahol az iskolába kerülő óvodások megismerhetik a majdani hittan-tanítókat.

VII. AZ ÓVODAI KORCSOPORTOKBAN TERVEZETT BIBLIAI TÖRTÉNETEK GYŰJTEMÉNYE

GYERMEKEK A BIBLIÁBAN — kiscsoport

1. Izsák születése	1Móz 21
2. József, a legkedvesebb	1Móz 37
3. Mózes születése	2Móz 2,1
4. Sámuel születése, nevelkedése	1Sám 1, 2, 3
5. KARÁCSONY: Jézus , a megígért gyermek	Lk 2,1-20
6. A tizenkét éves Jézus a templomban	Lk 2,41
7. Dániel és társai a király szolgálatában	Dán 1
8. Misák, Sidrák és Abednégó a tüzes kemencében	Dán 3
9. Naámán meggyógyítása - egy kislány története	2Kir 5,1
10. Jairus lányának feltámasztása	Mk 5,35-43
11. Jézus és a gyermekek	Mk 10
12. HÚSVÉT: Jézus halálára és feltámadására való emlékezés	Mt 26,27
13. Dávid a pásztorfiú	1Sám 16
14. Dávid legyőzi Góliátot	1Sám 17
15. PÜNKÖSD	ApCsel 2

16. **Eutihosz** - egy álmos fiúcska

ApCsel
20,7-12

AZ ÚR JÉZUS TETTE... — középső csoport

1. **...Megáldotta a gyermekeket** Mk 10
2. **...Parancsolt a halaknak** - A csodálatos halfogás Lk 5
3. **...Tanítványokat gyűjtött** - Péterék elhívása Mt 4
4. **...Imádkozni tanított** - Hegyi beszéd Lk 11,1-4
5. **...Parancsolt a betegségnek** - A kapernaumi százados Mt 8
6. **...Lecsendesítette a tengert** - A tenger lecsendesítése Lk 8
7. **...Vendégségbe ment** - Zákheus története Lk 19
8. **...Megszületett - KARÁCSONY:** Jézus születése a pásztorok és bölcsek látogatása Lk 2
9. **...Meggihent** Mt 14,13
10. **... Enni adott a sokaságnak** - Az ötezer ember megvendéglése Jn 6
11. **...Meggyógyította a vak Bartimeust** Mt 10
12. **...Sírt** - Lázár feltámasztása Jn 11
13. **...Szamárnak hátára ült - HÚSVÉT:** Jézus bevonulása Jeruzsálembe Mt 21
14. **...Meghalt... és feltámadott ! - HÚSVÉT:** Jézus halála és feltámadása Mt 27,28
15. **...Megjelent Tamásnak** - Tamás története Jn 20,24

16. ... Megjelent a tanítványoknak - Az emmausi tanítványok	Lk24
17. ... Hazament - Jézus mennybemenetele	ApCsel 1
18. ... Elküldte a Vigasztalót - PÜNKÖSD : A Szentlélek eljövetele	ApCsel 2

AZ ÚR JÉZUS MONDTA... — nagycsoport

1. ...**Az imádságról** - Hegyi Beszéd: - Az imádság, az imádság meghallgatása Mt 6,5-13
2. ...**A félelmekről** - Hegyi Beszéd: - Félelmek és aggodalmaskodások Mt 6,25-34
3. ...**A kincsekről** - Hegyi beszéd: - Az igazi kincs Mt 6,19-21
4. ...**Az ítélkezésről** - Hegyi Beszéd Mt 7,1-6
5. ...**A házépítésről** - A házépítés Mt 7,24-27
6. ...**A világosságról** - Adventi várakozás Jn 8,12
7. ...**A szeretetről** - **KARÁCSONY**: A legnagyobb parancsolat Mk 12,29-31
8. ...**A megbocsátásról** - Az adós szolga Mt 18,21-35
9. ...**Az irgalmasságról** - Az irgalmas samaritánus Lk 10.
10. ... **A magvetőről** Mt 13.
11. ...**A pásztorról** - A jó pásztor Jn 10.
12. ...**Az Isten országáról** - A királyi menyegző Mt 22.
13. ...**Péterről** - **HÚSVÉT** : Péter megtagadja Jézust Mt 26,69
14. ...**A feltámadásról** - **HÚSVÉT**: Jézus halála és feltámadása Mt 27,28
15. ...**Az elveszett bárányról** Lk 15,1-7
16. ...**Az elveszett drachmáról** Lk 15,8-10
17. ...**Hazatérésről** - Jézus mennybemenetele ApCsel 1.
18. ...**A Vigasztalóról** - **PÜNKÖSD**: A Szentlélek eljövelele ApCsel 2.

VIII. MELLÉKLET

KORCSOPORTONKÉNTI RÉSZLETES PROGRAM

JAVASOLT ÉNEK ANYAG

I. Bibliai történetek

- Szívem csendben az Úrra figyel... D.U.47.
- Mondj nemet a rosszra ! J.É.228.
- Ha te Jézust követed... (mozgással kísérvé) J.É.169.
- Hűn könyörgött Dániel...(dallama :Árkot ugrott a szúnyog) J.É.204.
- Ó, mily csodás isteni szeretet... (mozgással kísérvé) J.É.197.
- Akik Istent szeretik... D.U.62.
- Góliát nagy volt, Dávid kicsi
volt, fegyvere is volt. fegyvere
se volt.
- Dicsekedett, csúfolódott, Imádkozott
Istenéhez
- győzni nem tudott. győzni így
tudott.
- (mozgással kísérvé; dallama: Ég a gyertya ég)*
- Tágas mezőn ezernyi nép... D.U.7.
- Vihar zúg a tó felett... D.U.9.
- Jézus, míg a földön járt... D.U.17.
- Pázsit-dombon üldögél... D.U.18.
- Lépésről lépésre D.U.48.
- Szívünk zengje már : Jézus erre jár ! D.U.60.
- Perdül a labda, siklik a szán... D.U.64.
- Kimegy a Magvető... D.U.14.

- Sűrű erdő mélyén...	D.U.15.
- Száz juhocskám...	J.É.216.
- Mikor a királyfi...	D.U.16.
- Minden teremtett állatok...	H.20.
- Bércet rónaságot	H.21.
- Kincseket, kincseket...	H.29.
- Zákheus, a fáról hamar...	H.32.
- Jézusunknak életében...	H.34.
- Hol az Úr Jézus jár...	H.37.
- Ellene mondok az ördögnek...	H.48.
- Isten nevét dicsérem...	H.52.

II. Ünnepnepok énekei

KARÁCSONY

- Ég a gyertya, ég, El ne aludjék, Szíveinkből a szeretet Ki ne aludjék. <i>(mozgással kísérvé)</i>	
- Jer, midnyájan örüljünk...	R.É318.
- Tegnap harangoztak...	D.U.23.
- Karácsonynak éjszakáján...	J.É.20.
- Csillag, csillag fényes égi vándor...	H.6.

HÚSVÉT

- Az Úr Jézus szenvedése... D.U.32.
- Krisztus virágunk, Szép termő águnk... D.U.36.
- Bim-bam, bim-bam, lágyan szól a kis harang *(mozgással)* D.U.43.
- Itt a húsvét, ünnepeljünk... H.11.

MENNYBEMENETEL

- Szívem hallgat Jézusunk szavára... J.É.186

PÜNKÖSD

- Itt van Isten köztünk... R.É.165.
- Szívemben napsugár Jézus, te vagy... J.É.236.
- Isten élő lelke jöjj,... *(mozgással)* R.É.463.

ANYÁK NAPJA

- Mit is adjunk ma tenéked, édesanyánk? D.U.:
- Jót kívánunk teneked... J.É.45.
- Májusi szellő borzolja a fákat... H.13.

VASÁRNAP

- Harang szava hogyha szól... H.14.
- Szól a harang a toronyban... H.15.
- Vasárnapi harangszóra... H.16.

- Már mi haza indulunk...

H.19.

ASZTALI IMÁDSÁGOK

- Áldd meg édes Istenük, mindennapi kenyerünk...

J.É.256.

- Az ételért, az italért...

J.É.255.

- Jövel Jézus, légy itt velünk...

J.É.257.

xxx

Megjegyzés :

- J.É. = Jertek Énekeljünk c. gyermek énekeskönyv
- D.U. = Dicsérjétek az Urat ! c. gyermek és ifjúsági énekeskönyv
- R.É. = Református Énekeskönyv
- H. = Harangszó - énekek gyermekeknek (REZEM kiadvány)

JAVASOLT ZENEHALLGATÁSI ANYAG

I. Bibliai történetek

	R.É.	Zsoltár
- Az Úr énnékem...		23.
- Szívemet hozzád emelem...		25.
- Mint a szép, híves patakra...		42.
- No, minden népek örvendeztetek...		47.
- Örvendeztetek az erős Istennek...		81.
- Adjatok hálát az Istennek...		105.
- Úrnak szolgálói mindnyájan...		134.
	R.É.	Dicséret
- Mondjatok dicséretet...		196.
- Mindenkoron áldom az én Uramat...		254.
- Jézus hív, bár zúg, morajlik...		299.
- Szelíd szemed, Úr Jézus...		465.
- Imádkozzatok és buzgón kérjetelek...		475.
- Hinni taníts, Uram...		479.
- Jézus Krisztus, szép, fényes, hajnal...		485.
- Már nyugosznak a völgyek...		503.
- Maradj velem, mert mindjárt este van...		511.
- Szólj, szólj hozzám Uram...		512.
	J.É.	
- Szívünk zengje már, Jézus erre jár...		86.
- Jézushoz jöjjetek megfáradtak - kánon		106.
- Jézus kopogtat, gyertyát gyújtogat...		112.
- Szólnak a harangok a toronyban...		125.

- Az Úr a pásztorom...	144.
- Krisztus szava lakozzék...	182.
H.	
- Ment egy ember Jerikóba...	27.
- Szívembe jöjj...	244.
- Új szívet adj, Uram énnekem...	245.
D.U.	
- Elment egyszer Zákeus...	11.
- Úr Jézus Krisztus, szívem Királya...	68.
- Ment egy ember Jerikóba...	27.
- Szívembe jöjj...	244.
- Új szívet adj, Uram énnekem...	245.

II. Ünnepnepok

<u>KARÁCSONY</u>	R.É.	Dicséret
- Mennyei seregek, boldog, tiszta lelkek...		252.
- Krisztus Urunknak áldott születésén...		315.
- Jer, mindnyájan örüljünk...		318.
- Dicsőség mennyben az Istennek...		326.
- Itt állok jászolod felett...		329.
J.É.		
- Csillagfényes éjszakán...		11.
- Karácsony ünnepén, kegyes keresztyének...		19.
- Ó, gyönyörű szép, titokzatos éj...		28.
- Pásztorok, pásztorok örvendezve...		35.
D.U.		
- Az angyalok azt éneklik : glória...		26.

- Csordapásztorok...		123.
	H.	
- Az Úr Isten Ádám atyánknak...		4.
- Ó, szerencsés éjszaka...		5.
- Nékünk születék...		7.
<u>HÚSVÉT</u>	R.É.	Dicséret
- Krisztus feltámadott...		185.
- Ó Krisztusfő, te zúzott...		341.
- Krisztus feltámadta...		353.
	D.U.	
- Olaj ágak hullanak Jézus elébe...		30.
- Itt a húsvét, ünnepeljünk...		34.
- Ma van a húsvét napja...		37.
<u>MENNYBEMENETEL</u>	D.U.	
- Áldott vagy Uram, mennyekben - kánon		61.
<u>PÜNKÖSD</u>	R.É.	Dicséret
- Jövel, Szentlélek Úr Isten...		369.
	J.É.	
- Pünkösöd áldott napján...		44.
<u>ANYÁK NAPJA</u>	D.U.	
- Urunk ez a hála napja...		83.
- Isten nevét dicsérem, szívem csupa hála...		86.

PIHENÉS

J.É.

- Erdő mellett estvéledtem... 49.
- Ha a reggel rám virrad... 59.

R.É. : Református Énekeskönyv

J.É. : Jertek Énekeljünk!

H. : Haragszó

D.U. : Dicsérjétek az Urat!

JAVASOLT ARANYMONDÁSOK

“Van-e valami lehetetlen az Úr számára?”

“... mert az Úr nem személyválogató...” (5Móz 10,17)

“Adjatok hálát az Úrnak !” (Ézs 12,4)

“Az én házam imádság háza.” (Mk 11,17)

“Áldott az Úr, aki ígéretet tett, és azt hatalmával be is teljesítette.” (1Kir 8,15)

“Engedelmeskedjete azért az Istennek!” (Jak 4,7)

“Nincs más rajtam kívül, én vagyok az Úr!” (Ézs 45,6)

“Bízzál az Úrban!”

“Adjatok hálát az Istennek mindenért !” (Ef 5,20)

“Gyermekek szája által is építet hatalmadat.” (Zsolt 8,3)

“Új parancsolatot adok, egymást szeressétek...” (Jn 13,14)

“Az Úr az én pásztorom.” (Zsolt 23,1)

“Ne félj, mert én veled vagyok!” (1Móz 26,24)

“Legyetek irgalmasok, amint Atyátok is irgalmas.” (Lk 6,36)

“Mert én az Úr vagyok, a te gyógyítód.” (2Móz 15,26)

“Az az Istennek tetsző dolog, hogy higgyetek abban, akit Ő küldött.” (Jn 6,28)

“Mindenkor imádkoznunk kell!” (Lk 18,1)

“Bocsássatok meg és nektek is megbocsátanak.” (Lk 6,37)

„Hálát adok az Úrnak teljes szívemből, elbeszélem minden csodatettedet.” (Zsolt 9,2)

“Uram, Istenem hozzád kiáltottam, és meggyógyítottál engem.” (Zsolt 30,3)

“Szólj Uram, mert hallja a te szolgád!” (1Sám 3,10)

“Én terólad el nem feledkezem.” (Ézs 49,15)

“Légy bátor és erős!” (Józs 1,9)

“Szeressük egymást, mert a szeretet az Istentől van.” (1Jn 4,7)

“Én az Úr vagyok a te Istened!” (2Móz 20,2)

“Szeresd felebarátodat, mint magadat.” (Mk 12,31)

“Tiszteld atyádat és anyádat...” (2Móz 20,12)

“Énekeljétek az Úrnak, áldjátok nevét.” (Zsolt 96,2)

“Én vagyok a jó Pásztor.”

Jézus mondja:

“Engedjétek, hogy a kisgyermek éhozzám jöjjenek...” (Lk 18,16)

ÓVODÁSKORBAN TANÍTHATÓ IMÁDSÁGOK

Asztali áldások

Jövel Jézus áldj meg minket,
Mindennapi kenyerünket. Ámen.

✧

Aki ételt, italt adott,
Urunk neve legyen áldott. Ámen.

✧

Jövel Jézus légy itt velünk,
Áldd meg amit adtál nekünk. Ámen.

✧

Ételt, italt adtál nekem,
Édes Atyám jó Istenem.
Kis gyermeked el nem hagyod,
Jóságodért hálát adok. Ámen

Foglalkozás előtti, utáni imádságok

Istennek Szentlelke,
Szállj le miközénk,
Szenteld meg szívünket
és figyelmünket. Ámen

✧

Hűséges Jézusunk, tégy minket
A te szófogadó tanítványaiddá. Ámen.

✧

Jó Atyánk, Istenünk,
Te taníts bennünket,
Jézus Krisztus útján
vezesd a lelkünket. Ámen.

✧

Köszönjük Istenünk,
hogy itt voltál mivelünk,
Kérünk Édesatyánk,
vigyázz mindig ránk. Ámen.

Reggeli imádságok

Imára kulcsolom
e reggel kiskezem,
Őrizz meg nappal is,
Édes jó Istenem. Ámen

✧

Én Istenem felébredtem,
te őrködtél énfeltem,
Köszönöm, hogy megtartottál,
hogy felettem virrasztottál.
El ne hagyj a mai napon,
légy kísérom a jó úton,
Hogy parancsaid

meg ne szegjem,
Krisztusomat hűn kövessem. Ámen.

✧

Minden jót Te adsz nekünk,
Hála néked, Istenünk ! Ámen.

✧

Kettőt kérünk, Urunk,
hisszük, hogy megadod :
a mindennapi kenyeret
s a bűnbocsánatot. Ámen.

✧

Áldd meg, Atyánk, amit adtál,
kérünk Téged,
és add meg a legnagyobbat :
békecséged ! Ámen.

✧

Édes jó Istenem,
Új napra virradtunk,
A TE őrző szemed
Legyen ma is rajtunk.

Ne vedd le mirólunk
Soha a szemedet !
Terjeszd ki fölöttünk.
Áldásos kezedet ! Ámen.

Istenem megóvtál
A hosszú éjszakán,
E mai napon is
Őrizzél, jó Atyám. Ámen.

Esti imádságok

Kicsi vagyok erőtelen ,
Én Istenem, Te légy velem. Ámen.

Én Istenem, Jó Istenem,
Becsukódik már a szemem.
De a tiéd nyitva Atyám,
Amíg alszom, vigyázz reám.
Vigyázz kedves szüleimre,
Meg az én jó testvéremre.
Hogyha a nap újra felkel,
Csókolhassuk egymást reggel.
Ámen.

Fáradt vagyok, lenyugszom,
Álmos szemem bezárom.
Kérlek édes jó Atyám,
Őrizz meg az éjszakán ! Ámen.

Este van már, kis ágyamba térek,
Tőled csendes nyugodalmat kérek.
Jó éjszakát apámnak, anyámnak,

Jó éjszakát az egész világnak. Ámen.

Hála néked Istenem,
Megtartottad életem,
Ezután is óvj te meg,
Szívem akkor nem remeg.
Csak tőled jön az öröm,
Csak tenéked köszönöm,
S a veszélyen átvezet,
A te gondos szent kezed. Ámen.

ÓVODÁSKORBAN TANÍTHATÓ VERSEK

Versek

1. Összeteszem két kezem,
 Úgy áldalak, jó Istenem
 Te táplálsz testemet,
 Fenntartod életemet.
2. Minden földi szükségem,
 Betöltöd Te egészen.
 Étel ital ami jó
 Tőled van, Mindenható.

3. Bármi kell a jó úton,
Ma is megadod, tudom.
Hálás szívvel elveszem,
S áldalak, drága Istenem.

(J.É. 80.)

✧

Két kicsi szem az Úrra néz,
Két kicsi fül hallgatni kész,
Két kicsi láb már Óvele megy,
Két kicsi kéz neki mozdul meg.
Én kicsi ajkam Őt vallja,
És én kicsi szívem Ő lakja.

(J.É. 233.)

✧

Áldott vagy Uram, mennyekben,
Óvjon szavad és őrizzen,
Oktassál, te tanítsál,
A te utadban járassál.
Ajakom a te szent
Nevedet hirdesse!

(D.U. 61.)

✧

Én kis morzsa, gyenge rózsa
Nem járok még iskolába.

Mégis tudom azt az egyet,
Az Úr Jézus ma született !

Akik minden gondjainkkal
Értem élnek, rám vigyáznak :
Áldd meg, Isten két kezettel

Jó anyámat, jó apámat !

(Endrődi Sándor: Kis imádság a
szülőkért)

Tudom, Jézus szeret engem,
éjjel-nappal vigyáz rám,
szeme bajban is fölöttem,
mint esőben szivárvány.

Nem félek hát, boldog vagyok,
Jézust én is szeretem,
templomban és iskolában (óvodában sk.)
s otthon is Ő van velem.

(Siklós József: Boldog tudás)

Mennyei jó Atyám,
őrző pásztorom,
Kelő nap fényénél
hozzád fohászkodom.

Ne hagyj el engemet,
édes, jó Istenem !
Ott, ha te vagy velem,
kicsoda ellenem ?

Függesz a szemedet
apámra, anyámra,
Hints áldást fejükre,
a lábuk nyomára !

(Pósa Lajos: A szülőkért)

Krisztus békessége
uralkodjék bennünk,
minden újabb napra,
békességgel keljünk.

Békességet vigyünk
amerre csak járunk,
mert békére szomjaz
békétlen világunk.

(Pecznyik Pál: "Krisztus békessége")

KARÁCSONYRA

Tegnap harangoztak,
Holnap harangoznak,

Holnapután az angyalok
Gyémánt-havat hoznak.

Szeretném az Istent
nagyosan dicsérni,

De én még kisfiú vagyok,
Csak most kezdek élni...

(Ady Endre: Kis, karácsonyi ének, részlet)

Karácsony szent ünnepén
Szívből azt kívánom,
Legyen béke a szívekben
S az egész világon!

Öröm van a magas égben,
Mert itt sok kisgyermek ajka
Jézus Krisztust magasztalja.

Szülessen meg az Úr Jézus
Mindenki szívében !
Töltse be az egész földet
Igazi, szent béke!

Úr Jézus, ki értünk jöttél,
S egy, ily napon megjelentél,
Add, hogy újjászülethessünk,
S mindig téged követhessünk.

Ámen.

Szent karácsony ünnepében

(Győri József: Karácsonyi
ima)

HÚSVÉTRA

Minden fűszálon
virágzik a fény,
minden kis ágon
bimbó-, rügy-özön!
Tavaszi rétek,
erdő közepén

gyönyörű utam
járom... köszönöm!

(Füle Lajos)

Mennyben lakó én Istenem
Vedd füledbe dicséretem
Téged dicsér egész világ,
Néked köszön a kis virág,
Erős vihar, kis gyenge szél,
Tenger, patak rólad beszél.
Az ég s a föld telve veled,
Legyen áldott a te neved!

(Pósa Lajos: Mennyben lakó én Istenem)

TEREMTŐ ISTEN

Szerető Atyánk, dicsérünk
téged és köszönjük
a csodákat, melyeket nekünk adtál:
A szépséges Napot,
A vetést sarjasztó esőt,
A mezőket, az erdőket,
A tengert és az eget,
A virágokat, a madarakat
és minden ajándékokat.
Köröttünk minden örvendezik,
Tedd, hogy mi is örvendezzünk,

és adj nekünk hálás szívet!

(Gyermekek imádsága c. kötet)

Ami szép és ragyogó :

Minden fát, állatot,

A teremtésben mindent

Az Isten alkotott.

Szemet adott, hogy lássunk,

Szót a dicséretre,

Művéről tanúskodik

Minden teremtménye.

(Gyermekek imádsága c. kötet)

Te alkottad a fűvet, Uram,

a virágot, a gyümölcsöt, a fát

A kelő és lenyugvó Napot.

Vigyázz reám!

(Gyermekek imádsága c. kötet)

MINDENNAPOK...

Áldd meg Uram tetteimet

Egész napon által,

Engedelmes jó szívet adj

Játékban, munkában !

(Gyermekek imádsága c. kötet)

Köszönöm e szép napot,

Játszom ma és tanulok,
Legyél, Uram mellettem,
Jót hozzon e nap nekem,
S találd benne kedvedet,
Mi vigaszt nyújt, örömet.

(Gyermekek imádsága c. kötet)

Kisgyermekök őrizője,
Légy az én barátom,
Járj mellettem, édes Jézus,
Oltalmadat várom.

(Gyermekek imádsága c. kötet)

Dicsérjük Urunk örvendezve,
mert oly nagy az Ő kegyelme,
Irgalma sosem múlhat,
Szükségünkben Ő otthont ad.

Ami él, mind Ő táplálja,
A szenvedőt megtalálja,
Irgalma sosem múlhat,
Szükségünkben Ő otthont ad.

(John
Milton 1608-1674)

Úristen az égben,
Te vagy fényességem.
Világolva fényed,
nincs kitől féljek.

(Szedő Dénes)

ÉJSZAKÁRA...

Jó éjszakát! Jó éjszakát!
Sötét lett mostan a világ ;
De az Isten nem hagy minket,
Elhozza ismét fényeinket,
S megújul benne a világ.
Jó éjszakát! Jó éjszakát!

(Victor Hugo 1802-1885)